

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Denní modlitba v postmoderní době
na příkladu Komunity Blahoslavenství**

Petr Bruna

Vedoucí práce Pavel Hradilek
Studijní program Teologie, B6141
Studijní obor Teologie křesťanských tradic

Praha 2019

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 14. června

<podpis>

Bibliografická citace

Denní modlitba v postmoderní době na příkladu Komunity Blahoslavenství: bakalářská práce / Petr Bruna; vedoucí práce: Pavel Hradilek. Praha: ETF UK, 2019. s. 55

Anotace a klíčová slova

V postmoderní době vznikají nová náboženská a křesťanská hnutí a církve, které se inspirují navzájem mezi sebou, napříč historií, časem, ale i jinými křesťanskými tradicemi, náboženstvími a kulturami. Tradiční rozdíly mezi křesťanskými denominacemi se stírají. Vedle toho získává na popularitě komunitní soužití jako alternativa ke konzumnímu a hektickému způsobu života i radikální cesta následování Krista. Na rozdíl od tradičních katolických řádů, dělených dle pohlaví, se nová hnutí a komunity etablojí často jako společenství vícero životních stavů, zasvěcených i nezasvěcených. Místem, kde tato hnutí vznikala ve větším počtu, byla Francie v 2. polovině 20. století. Mnohá z nich působí dnes po celém světě včetně České republiky. Katolická komunita Blahoslavenství v Dolanech u Olomouce sdružuje lidi různých životních stavů. Jedním z rysů jejího komunitního života je intenzivní modlitba a důraz na liturgii. Inspiračním zdrojem pro skladbu svých modliteb a bohoslužeb hledá tato komunita v tradici denní modlitby církve, ale též v tradicích jiných denominací, především pravoslavné, a jiných náboženství jako židovství. Ve své práci sledují, nakolik se postmodernita, tedy mj. inspirování se jinými tradicemi a komunitní soužití, projevuje v denní modlitbě.

Klíčová slova: liturgie, komunita, postmoderna, denní modlitba, Blahoslavenství

Annotation

Daily worship in post-modern era by an example of the Community Beatitude

In post-modern era, new religions, Christian movements and other churches are formed, whilst they are inspired mutually, across history and times, or influenced by other Christian traditions and cultures. Traditionally perceived differences among Christian dominions become blurred. Beside this, communal life as an alternative to consumerism and hectic lifestyle, and as a way of radical following of Christ, become popular. Compared to the traditional Catholic Order classified by gender, the new movements and communities are established as communion of different statuses, whether sanctified or not. In the second half of 20th century France occurred to be the place where many of these movements were born. Several of them spread around the globe, some are still alive and thriving, including some in the Czech Republic. Catholic community named Blahoslavenství (Beatitude) in Dolany near Olomouc, brings the people of different statuses together. One of the significant features of their community life is intensive praying and strong accent on liturgy. A source of inspiration for their prayers and services they find in the tradition of a daily worship, but also in different traditions such as Orthodox Christianity or Judaism. In this piece of work I focus on to an extent, to which so-called “postmodern inspiration” by different traditions and a community-life, take place in the daily worship.

Keywords: Liturgy, community, postmodern time, Beatitude, daily worship

Poděkování

Díkybohu!

Že to mám za sebou...

Obsah

Anotace a klíčová slova.....	3
Obsah.....	6
Úvod.....	7
1. Postmoderna a nové náboženské trendy.....	8
2. Komunitní křesťanský život.....	11
3. Dějiny liturgie se zřetelem na denní modlitbu	15
4. Denní modlitba v římsko-katolické církvi.....	19
4.1. Teologie denní modlitby a základní pojmy	19
4.2. Časové rozložení a obsah denní modlitby	21
5. Fenomén nových náboženských hnutí a komunit	23
5.1. Vznik nových hnutí a komunit	23
5.2. Katolická církev a nová hnutí ve Francii	25
5.3. Komunity původem z Francie v České republice.....	28
6. Komunita Blahoslavenství	31
6.1. Historie a současnost	31
6.2. Struktura komunity	32
6.3. Komunita v Dolanech	34
6.4. Spiritualita komunity	34
6.5. Komunitní liturgie a denní modlitba.....	37
6.5.1. Rytmus dne a týdne a liturgie hodin	37
6.5.2. Připomínka šabatu.....	38
6.5.3. Sobotní ranní chvály	42
6.5.4. Nešpory vzkříšení	43
7. Shrnutí Komunitní spirituality a liturgie	46
8. Závěr.....	49
Seznam použité literatury	51
Primární literatura a zdroje.....	51
Sekundární literatura	52
Webové stránky.....	55

Úvod

Nabídka na náboženském a křesťanském trhu dnešní doby je pestrá. Věřící i hledající lidé mají možnost si vybrat mezi různými církvemi, tradicemi a spirituálními přístupy. Církev samotná, její základní organizační jednotky a představitelé, hledají inspiraci u křesťanů jiných tradic, zemí i času a zahrnují do své spirituality i liturgie prvky „vypůjčené“ z jiných denominací i kultur. Mezi vlivné fenomény posledních desetiletí patří mezi jinými prolínání křesťanských tradic a inspirace u jiných náboženství, charismatické hnutí, vznik nových hnutí, menších společenství a zakládání komunit, což vše přineslo novou dynamiku do jednotlivých křesťanských tradic, a zároveň ona tradice dokázala tuto obnovu domestikovat a udělat přijatelnou i pro hierarchii a „strážce pořádku“ v církvích. Z tohoto „tavícího kotlíku“ vzešly i nové impulsy pro liturgii jednotlivých hnutí a komunit.

Ve své práci sleduji vliv postmoderny na vývoj náboženství a křesťanství a vznik nových náboženských komunit a hnutí. Změnám v křesťanství a církvi v individualistické, konzumní době se věnovali mj. američtí autoři Peter Hocken (Strategie Ducha?) nebo David Lyon (Ježíš v Disneylandu).

Samotný fenomén nových komunit a hnutí v církvi je hojně popsán českými i zahraničními autory, z religionistického i teologického pohledu.

V druhé linii sleduji vývoj denní modlitby, v rámci dějin liturgie a struktury denní modlitby využívám knihy od Bedřicha Maliny (Dějiny breviáře), Adolfa Adama (Liturgika), Pavla Hradilka (Bohoslužba jako cesta ke sblížení), Aimé-Georges Martimorta (Handbuch) a různé církevní prameny.

Pro sledování denní modlitby komunity Blahoslavenství jsem využil vlastní návštěvy a účast, drobné zmínky v článcích a univerzitních pracích, komunitní liturgické pořádky, komunitní stanovy a komunitní Knihu života.

1. Postmoderna a nové náboženské trendy

Dobu konce 20. století a začátku 21. století většinou označujeme jako postmodernu. Základním prvkem postmoderny je pluralita názorů a jejich zrovnoprávnění, došlo nejen ke zpochybnění optimistického pohledu na historický vývoj západní civilizace, ale i pohledu na dějiny jako na proces postupného překonávání dřívějších fází či etap. Pro postmodernu je dále charakteristický všeobecný eklekticismus, tedy čerpání a inspirování se z různých vzorů a zdrojů napříč časem, zeměpisnou vzdáleností i kulturními a náboženskými okruhy a jejich kombinování a aplikace dle vlastního uvážení a potřeb.¹

Tento vývoj se nevyhnul ani křesťanským církvím. Od náboženských válek a Tridentského koncilu se nejpočetnější církve v Evropě, římsko-katolická a národní protestantské, vyvíjely po vlastních liniích a prohlubovaly své vlastní tradice a teologicko-ideologické pohledy na svět. Hluboko do 20. století tyto církve spolu nekomunikovaly, ani nespolupracovaly. Postmodernisticky řečeno – každá církev si držela svou velkou neochvějnou pravdu a odmítala se nechat konfrontovat jinou křesťanskou tradicí.²

Postmodernismus se v křesťanských církvích ve velké míře zhmotnil v podobě ekumenického hnutí, jehož smyslem a cílem je snaha o sblížení, spolupráci, snaha o vzájemné přijetí se a respektování v odlišnosti a různosti a v ideálním případě sjednocení.³ Moderní ekumenické hnutí začalo jako sblížení a spolupráce roztržštěných protestantských církví a denominací v polovině 19. století. Viditelně se ekumenické hnutí v průběhu času projevilo např. založením

---

¹ LYOTARD, *O postmodernismu*, s. 22

² Tamtéž, s. 175

³ NEUNER, *Ekumenická teologie*, s. 25

mládežnické organizace YMCA v roce 1844, Světové konference o misiích v roce 1910 nebo Světové rady církví v roce 1948.

V českých zemích se ekumenické hnutí prakticky demonstrovalo v roce 1918 krátce po vzniku Československé republiky, kdy se sloučily luteránská a kalvinistická odnož a založily Českobratrskou církev evangelickou. Do 2. poloviny 20. století se ekumenické hnutí prosazovalo pouze v protestantské části křesťanstva. Římsko-katolická církev se aktivně a otevřeně otevřela novým trendům až v 60. letech 20. století během II. vatikánského koncilu. Tento koncil měl dalekosáhlé důsledky pro sebeidentifikaci i běžných věřících římsko-katolického vyznání, jejich aktivizaci na základní úrovni farností a otevření se novým podnětům.

Postmoderní dobu a její tendenci k eklekticismu velmi ovlivňuje a podporuje překotný vývoj v dopravě a komunikaci. Zkrácení doby a nákladů pro cestování a přenášení informací urychlily proces vzájemného poznávání se různých náboženství a kultur. Žijeme v podmínkách extrémní plurality náboženství.⁴

Hluboko do 20. století převládal mezi společenskými vědci i částí veřejnosti názor o postupné sekularizaci života, tj. že církve i náboženství ztratí svůj smysl postupným rozvojem společenské organizace, vzdělanosti a vědy. Sociologické průzkumy v západních zemích např. k účasti na svátostech zdánlivě potvrzovaly tento trend. Jenže tento přístup byl velmi omezený a plochý již ve své době. Navíc se pro náboženství v nastupující postmoderní době stalo příznačné vzednutí spirituální obnovy. Někde docházelo k hluboké proměně tradičních forem, k jejich synkrezí a prolínání, jinde naopak k jejich upevnění. Pro římskokatolickou mutaci této obnovy byla charakteristická různorodost.⁵ Ačkoli se budu ve své práci věnovat hnutím a komunitám spíše otevřeným a synkretickým, je nutné zmínit, že mnohé nové spirituální impulsy se vzhlížejí

---

4 PARTRIDGE, *Encyklopedie*, s. 10

5 BRZOBOHATÝ, *Nová katolická hnutí*, s. 54

v minulosti a lze je označit jako antisekularizační, tj. negativně reagující na sekularizační a globalizační trendy, na opouštění křesťanských hodnot ve společnosti, ztrátu politické, společenské a konečně i kulturní role církve a minoritní postavení ve společnosti.

Postmoderní či post-tradiční doba⁶ proměnila náboženství od základu. Tradiční spiritualita a formy jsou vnímány jako ošuntělé, hledají se různé jiné varianty v rámci křesťanství i mimo něj, symboly a rituály obecně ztratily svůj původní význam a proměnil se i vztah k církevním stavbám. Staré honosné církevní stavby se staly muzei a turistickým cílem, nové církevní stavby se naopak vyznačují lehkostí, neformálností a účelností. Navíc se církevní stavby nevnímají jako to jediné nutné místo pro komunikaci a setkání s Bohem.

Dalším charakteristickým prvkem postmoderní doby je, že člověk se považuje za jediný a výlučný klíč k poznávání celého světa.⁷ Tradiční systém farností, který spojoval křesťany na základě geografické blízkosti, byl funkční v době, kdy církve byly masové, lidé byli spjatí s půdou a svým domem a mobilita i fragmentarizace společnosti byly na nízké úrovni.⁸ A křesťané mnohem více uznávali autority. Postmoderní člověk odmítá přijímat stejné podněty a reakce v rámci masových tradičních struktur, naopak chce projevit svoji jedinečnost, specifika a vlohy.⁹ Navíc i konzumní návyky pronikají do náboženství. Člověk se nerodí do svého duchovního zázemí, ale vybírá si jej, takové, které mu bude šité na míru a uspokojí jeho aktuální a proměnlivé potřeby.¹⁰ Namísto zdrženlivosti a sebeovládání se prosazuje svobodný výběr. Tato spirituální deregulace¹¹ oslabuje jak důvěru v instituce, tak geografickou

---

6 LYON, *Ježíš*, s. 34

7 SECONDIN, *Nová hnutí*, s. 14

8 NOSKA, *Nová hnutí*, s. 11

9 NOSKA, *Nová hnutí*, s. 12

10 LYON, *Ježíš*, s. 128

11 LYON, *Ježíš*, s. 154

blízkost, a podporuje individuální spiritualitu a sdružování spíše na základě podobnosti zájmů, názorů a spirituality.¹²

Nová hnutí a komunity vznikají právě v polovině 20. století, kdy se masová moderní společnost mění v postindustriální, konzumní a informační.¹³ V Československu byl tento přerod v plné míře umožněn až Sametovou revolucí.¹⁴

2. Komunitní křesťanský život

Komunitní způsob života není nikterak novým fenoménem v lidských a náboženských dějinách. Přesto neztrácí na oblibě, snad se jen mění motivace. Dnes již člověk, minimálně v euroamerické civilizaci, nemusí být nucen vstupovat do komunit, ať už z ekonomických nebo existenčních důvodů. Rozhodnutí pro život v komunitě je především věcí volby a preferencí. V dnešní době se komunitní způsob života může pro mnohé zdát jako alternativa k současným trendům a negativním procesům postmoderny. Lidé v komunitě hledají společný způsob života, společnou víru, provázanost sociálních vazeb, četnou a přímou interakci, princip důvěrnosti a kontinuity, emoční pouta, vzájemné porozumění, konsensus a spolupráci.¹⁵

Ideálně je komunita nesena závazkem, nikoli nátlakem, zájmy osob jsou totiž shodné se zájmy skupiny a osobní růst a svoboda nese s sebou odpovědnost k ostatním. Skrytou vizí komunit je předpoklad, že harmonie, spolupráce a vzájemnost zájmů jsou přirozené lidské existenci, spíše než konflikt, soutěžení a vykořisťování.¹⁶ Mezi dalšími motivy mohou být osobní vymezení se vůči konzumerismu a individualizaci, touha duchovním rozvoji i po radikálním následování nebo podobný věk i podobný pohled na život a víru.

---

12 NOSKA, *Nová hnutí*, s. 21

13 HOCKEN, *Strategie*, s. 70

14 SECONDIN, *Nová hnutí*, s. 131

15 VÁNĚ, *Komunity*, s. 121

16 KANTER, *Commitment*, s. 19

Komunita funguje také jako symbolický rámec pro uvažování a zprostředkování přítomné kolektivní paměti. Komunita nemůže existovat bez metafor, zvyků, rituálů a vymežujících procesů, které nabývají symbolické povahy, utvářejí elementární význam společenství a podílejí se na tvorbě klíčových mentálních konstrukcí.¹⁷ V přibývajícím bezdějinnosti našeho všeobecného povědomí se stávají místy, na nichž se lze znovu učit žít s historií, které se prakticky naslouchá.¹⁸

Komunitní způsob život a vůbec vnímání církve jako komunie, které je tvořeno menšími společenstvími disponuje přednostmi jako hmatatelnost a přehlednost, vzájemnost, realita, závazek, komunikace. Kristova přítomnost je nezřetelná ve velkých skupinách, proto mohou být malé skupiny vhodnější a být plodem malých skupin svědectví, kde se lépe předává znalost Ježíšova života a poselství a víra.¹⁹

I liturgicky jsou v komunitě mnohé aspekty života výraznější. Intimita komunity ovlivňuje liturgii a působení se projevuje i v opačném směru, duch komunity je ovlivněn liturgickými důrazy. V liturgii se odráží prostorová i lidská blízkost, v malém společenství se zvyšuje význam gest a slov při bohoslužbách i způsob přijímání při eucharistii. Velkou roli hraje hudební složka, do níž je zapojena z logiky věci podstatná nebo převažující část členů. Čas a rytmus bohoslužeb, modlitebních i běžných lidských setkání mnohem více ovlivňuje fundamenty soužití. Menší společenství dává větší příležitost k zapojení, vnímání své víry a pochyb a druhých lidí jako odpovědi na Boží oslovení. Členové komunity jsou mnohem více zapojeni do liturgie prostřednictvím biblického textu, kázání, přímluv, hudby, díkůvzdání. Modlitby mohou být

---

17 VÁNĚ, *Komunita*, s. 143

18 SLÍPKOVÁ, *Mezi tradicí a experimentem*, s. 39

19 O'HALLORAN, *Církev jinak*, s. 16

mnohem konkrétnější. I role duchovního nabírá na významu, mnohem více záleží na jeho vystupování, zjevu, povaze, komunikaci a gest.

Důležité je si uvědomit, že pro komunitní způsob života lze najít mnoho motivačních míst v Novém zákonu, že nejde pouze o lidský výmysl, ale Bůh si přeje rozvíjení mezilidských vztahů, které lze v blízkém společenství lépe naplnit. Typickými biblickými místy jsou List Římanům 12,10 o bratrské lásce a úctě²⁰, místa ukazující Ježíšovo společenství s učedníky, např. Evangelium podle Matouše 16,24²¹, či zakládající nové "rodinné" vztahy v Evangeliu podle Matouše 12,50²² a překonání sociálního rozvrstvení v Kristu, např. v Evangeliu podle Matouše 20,26.²³ Snad největší inspirací pro komunitní křesťanský styl života představuje jeruzalémská obec a její intenzivní společenství dle Skutků apoštolských 4,32-35²⁴. Mezi dalšími to jsou texty o chudobě Kristově pro druhé a vzájemné pomoci dle 2. listu do Korintu 8,13-15²⁵, o celibátu dle Evangelia podle Matouše 19,12²⁶ a 1. listu do Korintu 7,8²⁷, o charismatech laiků podle 1.

---

20 Milujte se navzájem bratrskou láskou, projevujte si navzájem uctivost.

21 Potom Ježíš řekl svým učedníkům: „Chce-li někdo jít za mnou, ať se zřekne sám sebe, vezme svůj kříž a následuje mě.

22 Kdokoli plní vůli mého nebeského Otce, to je můj bratr, má sestra, má matka.

23 Kdo by mezi vámi chtěl být veliký, ať je vaším služebníkem.

24 Celé to množství věřících mělo jedno srdce a jednu duši. Nikdo nic nenazýval svým vlastním majetkem, ale měli všechno společné. Apoštolové vydávali svědectví o vzkříšení Pána Ježíše s velikou mocí a na všech spočívala veliká milost. Nikdo mezi nimi netrpěl nouzí, protože ti, kdo vlastnili pole nebo domy, je prodávali a utržené peníze přinášeli k nohám apoštolů. Z toho se pak rozdělovalo každému, jak kdo potřeboval.

25 Nejde mi o to, aby se druhým ulehčilo a vy se octli v nesnázích, ale jde mi o rovnost. V tuto chvíli vaše hojnost doplní jejich nedostatek, aby zase jejich hojnost mohla doplnit váš nedostatek. Tak nastane rovnost, jak je psáno: „Kdo nasbíral hodně, tomu nepřebylo, a kdo málo, neměl nedostatek.“

26 Jsou eunuchové, kteří se tak narodili z lůna matky, jsou eunuchové, kteří se jimi stali lidským přičiněním, a jsou eunuchové, kteří se jimi stali sami pro nebeské království. Kdo to může přijmout, ať to přijme.“

27 Svobodným a vdovám říkám, že je pro ně lepší zůstat, jako jsem já.

listu do Korintu 12,4-7²⁸ a 14,26²⁹ a Listu do Efezu 4,16³⁰, o touze žít v neustálé přítomnosti Boží dle Žalmu 27,4³¹ a dle 1. listu do Korintu 14,25³², a také Evangelium podle Jana 13,14³³ o vzájemné službě.

Komunity se odkazují na novozákonní oddíly, kde Ježíš ohlašuje velmi blízký příchod Božího království.³⁴ Ježíšovo volání platí pro všechny dle Evangelia podle Matouše 11,28³⁵ a zvláště jeho kázání na hoře v kapitole 5.³⁶ Ježíš chce, aby hledání Božího království mělo prioritu před lidskými plány viz Mt 6,33³⁷, což zahrnuje přinejmenším připravenost nechat za sebou i to, co je pro lidský život nutné viz Mt 19, 21³⁸ a Mt 13,45³⁹ a následovat jej.

Komunity přinášejí do církve i společnosti neklid, provokují již svou existencí a radikalitou, nastavují zrcadlo malomyslnosti a zdánlivým jistotám. Komunity přinášejí neklid i do osobního života, namísto lhostejného prožívání své víry staví rozhodnutí a jednání,

---

28 Jsou různé dary, ale tentýž Duch, jsou různé služby, ale tentýž Pán, jsou různá působení, ale všechno ve všech působí tentýž Bůh. Každý ovšem dostává projev Ducha ke společnému užitku

29 Co s tím, bratři? Když se scházíte, každý něco přináší – někdo píseň, někdo vyučování, někdo zjevení, někdo jazyk a někdo výklad. Ať se to všechno děje k vzájemnému posílení.

30 Z něj celé tělo, spojené a svázané pomocí všech tkání, roste a buduje se v lásce, když každá jednotlivá část plní úkol, který jí náleží.

31 Žádal jsem Hospodina o jediné,
po tom jsem toužit nikdy nepřestal:
Abych směl zůstat v jeho domě
po všechny dny svého života,
abych se kochal v Hospodinově kráse
a v jeho chrámě jej hledal.

32 Až vyjde najevo, co skrývá v srdci, padne na kolena, pokloní se Bohu a vyzná: „Opravdu, Bůh je mezi vámi!“

33 Když jsem však já, váš Pán a Mistr, umyl nohy vám, máte i vy mýt nohy jeden druhému.

34 SLÍPKOVÁ, *Mezi tradicí a experimentem*, s. 19

35 Poďte ke mně, všichni upracovaní a obtěžkaní, a já vám dám odpočinout.

36 FLEK, *Bible*. URL: <https://www.bible21.cz/online#matous/5>, staženo 2.6.2019

37 Hledejte nejprve Boží království a jeho spravedlnost, a toto vše vám bude přidáno.

38 Ježíš odpověděl: „Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej svůj majetek, rozdej ho chudým, a budeš mít poklad v nebi. Pojď a následuj mě.“

39 Nebeské království je, jako když kupec hledající krásné perly, najde jednu velmi vzácnou perlu. Jde, prodá všechno, co má, a koupí ji.

Společná modlitba, společná bohoslužba, společné následování Krista jsou základem a důvodem života v komunitě. Toto pěstované modlitební bohatství a duchovní zátiší přitahuje další návštěvníky a potencionální členy, komunity se tak stávají místem osobních setkání a pastoračních vztahů. Náboženství se promítá do všedního dne a zviditelňuje se. Komunity se totiž často zaměřují jak na duši, tak i tělo. Objevují symboly a rituály, sílu mluvení, ticha a gest, význam žehnání i postu, kontemplace a aktivity, vzájemné zpovědi, oslavy stvoření formou výzdoby, světských a sakrálních prostor, hudby a pestrosti liturgie.

Celkově lze říci, že komunity svou charakteristickou formou naplňují základní projevy života církve – leitourgia (bohoslužba), martyria (svědectví), diakonia (služba) a koinonia (společenství).

Pro jednotlivce i společnost fungují komunity jako školy modlitby a poznání různých duchovních tradic, pro mnohé vyloženě jako klášter na zkoušku a na čas. Komunity zprostředkovávají zkušenost se sociální závazností, umožňují alternativní přístup k vlastním mezím, vytvářejí mezigenerační souvislost a jsou obvykle spojeny i s udržováním kulturního a historického vědomí v daném regionu.

3. Dějiny liturgie se zřetelem na denní modlitbu

Denní modlitba je modlitbou, kterou vykonává církve během dne, čímž jednotlivé části dne jsou posvěceny.⁴⁰ Stopy denní modlitby můžeme vysledovat již na počátku křesťanství. Kořeny křesťanské liturgie sahají až k Ježíši a jeho učedníkům a jejich prostřednictvím do židovské modlitební a bohoslužebné tradice. Lze dokonce tvrdit, že modlitba prvních křesťanů se zakládala na modlitbě židovského národa⁴¹ a že obecně křesťanská zkušenost, a především

---

40 MARTIMORT, *Handbuch*, s. 325

41 MARTIMORT, *Handbuch*, s. 326

křesťanská liturgie jsou spjaty s židovskými kultovními strukturami.⁴² Neodmyslitelnou součástí křesťanské modlitby byly od počátku starozákonní žalmy, které byly převzaty a napodobovány.⁴³ Židovská modlitební tradice počítala se zcela určitými společnými, vedle rodinných a individuálních, modlitbami na veřejných místech jako chrám nebo synagoga.⁴⁴

Apoštolská obec následovala na jedné straně bohoslužebnou židovskou tradici, ze které vzešla, a která počítala během dne se zcela určitými hodinami modlitby v chrámě a synagogách.⁴⁵ A na druhé straně příkladu svého Mistra, který byl dle Písem mužem modlitby a jenž vyzýval své následovníky k bdělosti a neustálé modlitbě.⁴⁶ Následování příkladu Mistra i židovské tradice dokazují novozákonní Skutky a dopisy křesťanským sborům, ve kterých Pavel vyzývá k neustálé modlitbě.⁴⁷ I církevní otcové brali vážně výzvu k pravidelné modlitbě, jako např. Klement Alexandrijský.⁴⁸

Přestože podoba pravidelných modliteb byla v raném křesťanství velmi volná a lišila se sbor od sboru, již od počátku měla liturgický charakter, který udržoval představený sboru.⁴⁹ O podobě raně křesťanských modlitbách a bohoslužbách se dozvídáme již ze starověkých pramenů. V Učení dvanácti apoštolů neboli Didaché, které je datováno do 1. poloviny 2. století, je uvedeno, že se křesťané scházeli pravidelně v den Páně, tj. neděli, aby slavili díkuvzdání. Bohoslužba nemá ještě pevný rámec, je velmi volná a spojena s hostinou. Agapé a eucharistie tvoří jeden celek.⁵⁰ Jako pravidelnou denní modlitbu uvádí Didaché

---

42 DI SANTE, *Židovská modlitba*, s. 8

43 MARTIMORT, *Handbuch*, s. 327

44 ADAM, *Liturgika.*, s. 328

45 ADAM, *Liturgika*, s. 328

46 Mt 6,9-13, L 11,2-4, L 18,1, Mk 13,33.

47 Skutky 3,1 a 10,9, dopisy Ef 6,18, 1 Sol, 5,17

48 *Spisy*, s. 87

49 MARTIMORT, *Handbuch*, s. 328

50 *Spisy*, s. 13

v 8,3⁵¹ modlitbu Otčenáš, kterou by se měl křesťan modlit 3 x denně. Lze se domnívat, že pro židokřesťany byla tato modlitba náhradou za základní židovskou modlitbu šema izrael.

Od prvních staletí lze rozlišit modlitby dle svého umístění během dne. Ranní a večerní, v průběhu dne a noční modlitby.

Symbolika ranní modlitby je jednoznačně spojena s návratem slunečního světla, vděčnosti Stvořiteli za nový začátek. Apoštolské tradice⁵² dokazují strukturovanost této modlitby. Denní modlitby se skládaly ze zpěvu hymnů, modliteb a čtení, někdy doprovázeny výkladem a kázáním.

Večerní bohoslužba vznikla na půdorysu židovského zvyku žehnání lampy při západu slunce a její symbolika je spojena s poděkováním za uplynulý den a přímluvou pro ochranu v noci.

Jiné modlitby se konaly v průběhu dne, a to o třetí, šesté a deváté. Zmínil jsem Didaché, které mluví o modlitbě Otčenáš, jež se má 3 x denně opakovat. I z Nového zákona se dovídáme o modlitbách v průběhu dne. Tyto modlitby neměly společenský charakter, nerozvinula se tedy u nich liturgická podoba. Přesto byli křesťané vyzýváni modlit se v průběhu dne a tímto způsobem jej tak svítit. Jejich symbolika není tak jednoznačná, někdy jsou spojovány s událostmi z života Ježíše nebo církve nebo se třemi božskými osobami.

U nočních modliteb je těžší se dopátrat původu i smyslu symboliky. Někteří se kloní k názoru, že se noční modlitby vyvinuly z velikonoční liturgie, převažuje však názor, že jsou výsledkem snahy zbožných křesťanů, kteří důsledně sledovali doporučení církevních otců. Neměli pevný liturgický rámec a byly slouženy v soukromí nebo v kruhu několika lidí.⁵³ Pevného ukotvení se jim dostalo až poté, co byly mnichy převzaty do klášterního prostředí.

---

⁵¹ *Spisy*, s. 19

⁵² HIPPOLYT, *Apoštolská tradice*, čl. 41

⁵³ MARTIMORT, *Handbuch*, s. 331

Značný vliv na vývoj modlitebních shromáždění měla mnišská společenství a převzetí denních modliteb do klášterního prostředí, kdy se jim dostalo pevného ukotvení. K již zavedeným modlitbám se navíc prosadila nová, jako modlitební vigilie, prima před započítím práce a kompletář bezprostředně před spaním. Denní modlitba přestala být modlitbou obce a zachovala se v klášterních komunitách. Obecně nastal trend určité „profesionalizace“ denní modlitby, kdy se jim věnují lidé zasvěcení pro modlitební život. Mnišský styl vede k neustálé modlitbě, vzniká a ustanovuje se nový kontemplativní druh modliteb jako Ježíšova modlitba nebo modlitba srdce. I přes rozdíly mezi klášterními a katedrálními⁵⁴ modlitbami zůstaly určité spojitosti a tou hlavní bylo stanovení určitého času pro modlitby, které mělo i své biblicko-teologické opodstatnění.

Konečnou tvář denním modlitbám na dlouhá staletí vtiskl Benedikt z Nursie, který upravil tehdy platný římský pořádek pro svoji řeholi. Jeho úprava měla vliv i na mimoklášterní officium⁵⁵ v katedrálních a titulárních kostelích.⁵⁶ Benediktinské officium se skládalo z nočního matutina, ranních chval, primy, tercie, sexty, nóny, nešpor a kompletáře. V této struktuře přetrvalo officium více než půldruhé tisíciletí až do pokoncilních úprav v roce 1970.

II. vatikánský koncil věnoval denní modlitbě církve celou kapitolu (Konstituce Sacrosanctum concilium) a nastavil směr pro vytvoření nového breviáře, aby se kněží a ostatní členové církve mohli modlit církevní hodinky lépe a dokonaleji.⁵⁷

---

⁵⁴ Nikoli nutně slavené v katedrále, ale určené pro laickou veřejnost

⁵⁵ Původním významem slova officium (někdy ještě s přívlastkem divinum nebo ecclesiasticum) byla povinnost, služba, úřad; v liturgickém významu se tím mínila obecně bohoslužba, později se význam zúžil na hodinky neboli denní modlitbu
Hodinky – termín poukazuje na skutečnost, že se modlitby přiřazují k určitým hodinám během dne

⁵⁶ ADAM, *Liturgika*, s. 329

⁵⁷ *Dokumenty 2. vatikánského koncilu, Konstituce o liturgii*, č. 89

Počet hodiněk byl snižen z osmi na pět, neboť byla zrušena prima a ze tří hodiněk je možné vybrat pouze jednu. Jako pilíř officia byly označeny ranní chvály a nešpory. Hymnus byl zařazen na začátek každé hodinky po úvodním verši a doxologii, počet žalmů byl vždy snižen na tři, do večerních chval neboli nešpor bylo zařazeno kantikum z Nového zákona. Starobylý týdenní cyklus byl nahrazen cyklem čtyřtýdenním, kontinuální monastická modlitba žalmů byla omezena ve prospěch výběru žalmů s ohledem na denní dobu a den v týdnu podobně jako v katedrálním officiu, některé žalmy byly úplně vynechány.⁵⁸

4. Denní modlitba v římsko-katolické církvi

4.1. Teologie denní modlitby a základní pojmy

Denní modlitba církve vychází z předpokladu, že Kristus není přítomný pouze v eucharistii, ale že modlitby, především ty posvátného officia, samy o sobě jsou intenzivním setkáním se s ním a modlitbou skrze Něho. Že jsou modlitbou celé církve, která tím uskutečňuje své pravé bytí⁵⁹ a že má dialogický charakter v tom smyslu, že Bůh přichází v Synu k lidem a posvěcuje je a ti mu odpovídají chválou, oddaností a přimlouvou. Je to modlitba, kterou Kristus spolu se svým tělem (tj. církví) přednáší Otcí.⁶⁰ Církev vykonává ve své denní modlitbě kněžský úřad své Hlavy, a tím přináší „bez přestání“ oběť chvály Bohu, tj. ovoce rtů těch, kteří vyznávají jeho jméno.⁶¹

Denní modlitba církve je primárně modlitbou společenství, má tedy přednost před modlitbou jednotlivce a je vůbec oficiální modlitbou církve. U denní modlitby je významný čas, je sestavena dle křesťanské tradice tak, aby Boží chvála posvěcovala celý průběh dne i noci.⁶² Za nejdůležitější části jsou

---

58 TICHÝ, *Liturgie hodin*, s. 46

59 ADAM, *Liturgika*, s. 332

60 *Dokumenty 2. vatikánského koncilu, Konstituce o liturgii*, č. 84

61 *Denní modlitba*, s. 5

62 *Dokumenty 2. Vatikánského koncilu, Konstituce o liturgii*, č. 84

pokládány ranní chvály a večerní nešpory. K jejich veřejné nebo společné pravidelné a každodenní modlitbě jsou zavázáni zvláště pověření klerikové (jáhni, kněží, biskupové), řeholníci a duchovní společenství žijící pospolu.

Podstatnými částmi všech hodinek denní modlitby jsou žalmy a ostatní básnické části jako kantika a hymny, čtení ze Starého a Nového zákona, případně z životů svatých a vůbec církevních spisovatelů, a modlitby.⁶³

Jednou ze stěžejních částí každé denní modlitby jsou tedy žalmy. Slovy žalmů vzdává modlitebník díky nebo jáсотem velebí Boha nebo ho prosí z hlubin své tísně. Breviář vyzývá modlitebníky zpívat žalmy v denní modlitbě nejen za svou osobu, ale jménem celého Kristova těla a jménem samého Krista, aby se tak zabránilo subjektivním pocitům, protože žalmy nemají stejný charakter jako modlitby složené církví, nemusí nutně oslovovat Boha a nechávají prostor i nepřátelům Boha. Přesto jsou žalmy všeobecně vnímány jako modlitby dobře vystihující bolesti i naděje, utrpení i důvěru lidí každého věku a každé země.⁶⁴ Pro snazší pochopení a jako doprovod pro věřícího je před každým žalmem v žaltáři denní modlitby uveden nadpis o jeho smyslu a významu.

Jako svébytný druh a úprava žalmu vznikly antifony, které aktualizují žalm pro daný účel, usnadňují jeho recitaci a dodávají mu rytmus.

Liturgická tradice a slavení bohoslužby se nikdy nemohly vyvíjet mimo rámec národní kultury. Slavení bohoslužby je dialog mezi člověkem a Bohem⁶⁵, na kterém se podílí nejen jednotlivec, nýbrž společenství církve a lokální nebo národní kultura. Způsob dialogu se odráží ve výrazových prostředcích a formách. Dějiny spásy, jak je známe z Bible a tradice, se zde parafrázuji do pojmů, slov a hudby srozumitelných místním lidem.

---

63 MALINA, *Dějiny breviáře*, s. 15

64 *Denní modlitba*, s. 7

65 *Denní modlitba*, s. 9

4.2. Časové rozložení a obsah denní modlitby

Vždy na úvod, před první hodinkou, tj. před modlitbou se čtením a před ranními chválami se modlí tzv. *invitatorium*. Je tvořen *versikulem* („Pane, otevři mé rty...“) a 95. žalmem s antifonou jako výzvou ke zpěvu Božích chval, k naslouchání Božímu hlasu a vyhlížení pokoje Páně.

Hodinka *Officium lectionis* neboli modlitba se čtením pomáhá zpřístupňovat texty Bible a církevních spisovatelů a učitelů. Člení se na úvodní verš, hymnus, trojici žalmů, versikul, čtení z Bible (či církevních Otců, martyrologií, koncilních dokumentů aj.), rezponzorium a modlitbu dne.

Ranní chvály nebo také *laudy* tvoří s nešporami stěžejní body denního officia. Jde o vlastní ranní modlitbu církve a dle prastaré tradice slouží zároveň jako připomínka Kristova zmrtvýchvstání. Je složena z úvodního verše, hymnu, psalmodie (ranní žalm, SZ kantikum a žalm oslavný, vždy s antifonami), krátkého čtení s rezponzoriem, Zachariášova chvalo zpěvu s antifonou, z proseb za posvěcení dne a práce, Otčenáše, závěrečné modlitby a požehnání.

Modlitba uprostřed dne, tj. malé hodinky se nazývají *tercie, sexta a nóna*. V návaznosti na židovské modlitební časy již starověcí křesťané přerušovali svou práci a věnovali vzpomínku určité události v historii umučení Páně a prvním dokladům šíření víry.⁶⁶ V symbolice umučení Krista znamená tercie začátek křížování, sexta temnotu, která se rozhostila a nóna smrt. V symbolice šíření evangelia představuje tercie Letnice, sexta Petrovu modlitbu v Joppe a nóna uzdravení chromého Petrem. Povinná je vždy jen jedna z nich. Struktura všech modliteb uprostřed dne je stejná: úvodní verš, hymnus, psalmodie se 3 žalmy a antifonami, krátké čtení s rezponzoriem a závěrečná modlitba.

Nešpory (z latinského *vesper* – večer) chtějí poděkovat za končící den a Kristovy spasitelné činy večer na Zelený čtvrtek a obět' na kříži. Zvláště se

---

66 HRADILEK, *Bohoslužba*, s. 255

doporučují nešpory celé obce, zejména o nedělích a svátcích.⁶⁷ Schéma nešpor je obdobné ranním chválám: úvodní verš, hymnus, psalmodie o 2 žalmech a jednom kantikem, krátké čtení (ve shromáždění delší čtení a homilie), píseň, Magnificat s antifonou, přímluvy, Otčenáš, závěrečná modlitba a při účasti lidu obřad propuštění.

Modlitba před spaním neboli *kompletář* (completario – naplnění, dovršení) je modlitbou bezprostředně před nočním odpočinkem. Po jeho úvodním verši se doporučuje zpytování svědomí, hymnus, psalmodie o dvou nebo jednom žalmu, krátké čtení, rezponzorium, kantikem Simeonovo s antifonou, závěrečná modlitba, požehnání a mariánská antifona.

Struktura ranních chval a večerních nešpor (římský breviář)⁶⁸:

<u>Ranní chvály</u>	<u>Nešpory:</u>
Otevření	Otevření
Hymnus	Hymnus
Ranní žalm	Večerní žalm
Starozákonní kantikem	Žalm
Žalm chvály	Novozákonní kantikem
Krátké čtení	Krátké čtení
Zpěv po krátkém čtení	Zpěv po krátkém čtení
Zachariášovo kantikem / Benedictus	Magnificat
Prosby a modlitba Páně	Přímluvy a modlitba Páně
Závěrečná modlitba	Závěrečná modlitba
Požehnání	Požehnání
Propuštění	Propuštění

---

67 ADAM, *Liturgika*, s. 341

68 Hradilek, *Bohoslužba*, s. 256

5. Fenomén nových náboženských hnutí a komunit

5.1. Vznik nových hnutí a komunit

Rychlé společenské změny, „zmenšení“ světa díky intenzivní a levné dopravě a novým komunikačním technologiím, individualizace života a rozhodování, to vše přispělo ke vzniku mnoha nových náboženství a hnutí v rámci těch stávajících. Současná doba sice ulehčila proces jejich vzniku, ale nová náboženství a hnutí vznikala v každé době a přinášela nová učení do starých tradic v úsilí zůstat v platnosti pro dobu, místo a lidi, jimiž slouží.⁶⁹ Náboženství nejsou statickým fenoménem, vyvíjí se a v celých lidských dějinách i ve všech kulturách vznikala reformní hnutí, kladly se nové důrazy a ideje, přicházelo se s inovacemi, náboženství byla vystavena podnětům od jiných zemí a kultur, v okamžicích dějinných zlomů refletovaly nejistoty a otázky dané doby, což pro ně bylo zároveň testem, zda mají stále co relevantního říct. Nová náboženství jsou znamením toho, že ustálené náboženské modely jsou vystaveny zkoumání a že ve strukturách náboženského života, které mají tendenci zkosnatět, jsou neustále hledány známky zániku a odumírání.⁷⁰

S novými náboženstvími a hnutími je také často spojen fenomén komunitního života. Komunitní soužití bylo sice vždy význačným rysem všech tradičních světových náboženství, v křesťanské historii zejména v katolické a ortodoxní tradici, ale na počátku většiny dnes již tradičních klášterů a řádů byly nová hnutí a reformní až revoluční přístupy, za všechny lze zmínit postavu Františka z Assisi a jeho hnutí.⁷¹ Nová náboženská hnutí často radikalizují již stávající myšlenky a následování svého mistra nebo vůdce a zintenzivňují kontakt se svými souvěrci, k čemuž forma komunitního soužití nabízí vhodné

---

69 PARTRIDGE, *Encyklopedie*, s. 11

70 PARTRIDGE, *Encyklopedie*, s. 13

71 SÖLLE, *Mystika*, s. 322

prostředky. Spiritualita jakékoliv komunity je způsob, jakým se setkává každý jednotlivec s Bohem v organizaci komunitního života.⁷²

V historii známe mnoho příkladů nových náboženských hnutí a zakládání náboženských komunit, a to i v protestantské tradici. Pokud pomenu katolické řády a pravoslavné kláštery, zmíním mezi jinými alespoň několik nových křesťanských hnutí a z nich vzešlých komunit. Jsou to táboriti v Čechách, anabaptisti, ochranovští, mennonitské skupiny včetně známých Amishů, mormoni nebo hutterští. Ve 20. století bylo velkým impulzem na protestantské straně Ježíšovo hnutí v USA v 60. letech a obecně velká popularizace komunitního života. Nové komunity známé i euroamerické civilizaci pocházejí mnohdy z nekřesťanského prostředí jako např. Hare Krišna, skupiny vedené guru z Východu nebo komunity hnutí New Age. V katolickém prostředí byl velkým impulzem II. vatikánský koncil s programem otevření se světu a přiblížení se laikům a rodinám, který aktivizoval mnohé katolické křesťany a motivoval k zakládání nových forem komunit, které však zároveň zůstaly součástí římsko-katolické církve. Život jednotlivce je zakořeněn ve společenství a společenství samo v církvi.⁷³

Zaměřím se na hnutí, která vznikla po druhé světové válce a která se zejména po Druhém vatikánském koncilu (1962-1965) rozšířila do řady zemí světa a určitým způsobem se konstitovala jako trvale v církvi existující společenství s vlastním specifickým posláním nebo vlastní spiritualitou.⁷⁴

Zatímco většina řeholních společenství měla a má ustálen svůj duchovní profil i hlavní oblasti činnosti po mnohá staletí, hnutí reagovala nově na potřeby současné doby a některá si svou flexibilitu stále udržují. Hnutí vznikala ve specifických podmínkách a na vznik řady z nich měla dominantní

---

72 PRAT, *Komunita*, s. 21

73 ROGER, *Taizé*, s. 75

74 OPATRŇÝ, *Nová hnutí*, s. 50

vliv aktivita a osobnost zakladatele, přičemž mnohý z nich byl laik. Svoji pružnost projevují nová hnutí i v možnosti různého stupně přidružení, kdy se mohou střídát období aktivnější a pasivnější. Existence hnutí se ukázala jako užitečná a oprávněná „inovace“.⁷⁵

Nová hnutí nejviditelněji reprezentují posun velkých lidových církví k vyznavačské praxi, k osobní zkušenosti s Bohem a k prohloubení duchovního života namísto formálního a vztahu a kulturní identity. I II. vatikánský koncil⁷⁶ zdůraznil prohloubení osobní víry a osobního rozhodnutí pro víru a univerzální povolání všech křesťanů ke svatosti. Tímto posunem se charismatické prvky staly v uspořádání církve stejně tak významnými jako prvky institucionální. Eklesiologie celého II. vatikánského koncilu otevřela laikům mnohé do té doby spíše uzavřené dveře a zvýraznila jejich význam.⁷⁷ Lze říci, že se římsko-katolická církev poučila ze zkušenosti evangelikálních církví, které obohatily katolické prostředí důrazem na laické služby, charismatickou a letniční praxi s obnovou křtu, vnitřní obrácení, uzdravení a osvobození. Mnohasetletá katolická tradice mystiky se tím opět demokratizovala.⁷⁸

5.2. Katolická církev a nová hnutí ve Francii

Pokoncilní právo zná různé formy závazných společenství křesťanů, laiků nebo laiků a kněží, určuje obecné podmínky jejich schválení a určuje také jejich schvalovatele. Kánon 298 Kodexu uvádí, že v církvi jsou různá sdružení odlišná od řeholí „v nichž křesťané, duchovní nebo laici, nebo

---

⁷⁵ OPATRŇY, *Nová hnutí*, s. 50

⁷⁶ DOKUMENTY, *Lumen Gentium*, čl. 33-34

⁷⁷ OPATRŇY, *Nová hnutí*, s. 50

⁷⁸ ŠTAMPACH, *Ostrov vitality*, s. 60

duchovní spolu s laiky, se společně snaží o dokonalejší život nebo veřejnou bohoslužbu nebo šíření křesťanské nauky“.⁷⁹

Roku 1967 vznikla Rada laiků jako experimentální úřad, načež se 1976 transformovala do Papežské rady pro laiky jako součást centrálních vatikánských úřadů, odpovědná za hnutí a organizace laiků.⁸⁰

V *Redemptoris missio* vyzdvihl Jan Pavel II. velký rozvoj tzv. církevních hnutí s jejich silnou misijní dynamikou. Vyzval k respektování povahy a zaměření různých forem laické služby, které mohou být zhodnoceny právě v misijní činnosti.⁸¹ Velkým povzbuzením a mohutnou posilou pro nová hnutí bylo i papežské pozvání zástupců hnutí do Říma v roce 1998.

Mnohá hnutí, dnes rozšířená po celém světě, si po svém vzniku pomalu a postupně nacházela své místo v církvi, uznání a určitý respekt. Toto uznání získalo zpravidla po čase i právní rámec, tj. že se stalo některou formou společného života, s nímž církevní právo počítá.

Elán věřících katolíků po II. vatikánském koncilu, touha po komunitním stylu životu a zápal a spontaneita charismatické obnovy se skloubila a našla své vyjádření v kreativní evangelizační a misijní aktivitě, jak o ní píše bratr Roger: “Pak se vydáte dál, abyste svědčili ve svých obcích, církevních společenstvích, ve svých městech i na vesnicích, ve školách, na univerzitách i na pracovištích o jeho lásce a abyste sloužili svým bratřím.”⁸²

Ve Francii vzniklo několik komunit a hnutí, které integrovaly do hlavního proudu katolické církve, a tím i institucionalizovaly, ve své době nové impulzy v křesťanství, našly nové metody evangelizace, přišly s neotřelým způsobem soužití, přispěly k ekumenickému sblížení a staly se významnými

---

79 *Kodex*, kán. 298

80 OPATRŇ, *Nová hnutí*, s. 51

81 *Redemptoris missio*, čl. 82

82 ROGER, *Taizé*, s. 103

teologickými a pastoračními fenomény.⁸³ Francouzská katolická církev 20. století je dokonce považována za kolébkou mnoha nových forem a většiny nových komunit.⁸⁴

Na vznik nových komunit a hnutí měly významný vliv atmosféra po II. vatikánském koncilu a charismatická obnova přicházející ze Spojených států.

II. vatikánský koncil v letech 1962-1965 je označován za epochální a neodvolatelný mezník.⁸⁵ Je široce vnímán jako přelomový okamžik v dějinách katolické církve, která se rozhodla otevřít se modernímu světu a integrovat jak reformační, tak osvícensko-moderní paradigma.⁸⁶ Na tomto nejvyšším shromáždění představitelů římsko-katolické církve, které projednává závažné otázky víry a církve, se pozornost účastníků zaměřila mj. na mezináboženský dialog, ekumenismus, reformu liturgie, ocenění bible v bohoslužbě, vtažení obce do liturgie v národním jazyce, na apoštolát laiků a na roli laiků a rodin v církvi. Koncil položil základy pro vytváření nových možností spolupráce a většího začlenění rodin a laiků do života církve.⁸⁷ Již o 20 let později mluvil papež Jan Pavel ve své apoštolské exhortaci *Christifideles laici* zveřejněné v roce 1989 o nové době seskupování laiků, uznal jejich odlišnost ve vnějších formách, výchovných procesech a metodách, i v oblasti působení a také jejich odpovědnost na poslání církve hlásat Kristovo evangelium.⁸⁸ Po II. vatikánském koncilu věnuje církev ve zvýšené míře pozornost laikům a rodinám a vytváří nové možnosti spolupráce a začlenění se do života církve. Takovou možností je i radikální cesta komunitního života.

Hnutí charismatické obnovy se začalo v 60. letech šířit ze severní Ameriky zejména mezi mladými lidmi a na univerzitách, ale též díky věhlasu knihy Dýka

---

83 MUCHA, *Fenomén*, s. 151

84 MUCHA, *Fenomén*, s. 153

85 KÜNG, *Malé dějiny*, s. 123

86 KÜNG, *Malé dějiny*, s. 123

87 KÜNG, *Malé dějiny*, s. 123

88 *Christifideles laici*, s. 29

a kříž.⁸⁹ Ve spiritualitě charismatické obnovy hraje velmi důležitou roli působení a dary Ducha svatého. V rámci hnutí vznikaly modlitební skupiny, které se vyznačovaly otevřeností, uvolněností a jednoduchostí, spontánními modlitbami, mluvením v jazycích, moderními zpěvy a intenzivní četbou Bible.⁹⁰

5.3. Komunity původem z Francie v České republice

V České republice existují křesťanské komunity a hnutí, které jsou inspirovány novými proudy v křesťanství v 2. pol. 20. století a které se svérázným způsobem zformovaly ve Francii. Mezi jinými komunity Chemin Neuf a Blahoslavenství, jež jsou komunitami rezidenčními, což znamená, že jejich jádro je tvořeno lidmi žijícími pod jednou střechou a jejichž vnitřní vazby jsou mnohem pevnější a závaznější než u běžných církevních hnutí.

Vedle zmíněných rezidenčních komunit, které se nacházejí na území Česka a jejichž členové žijí fyzicky pospolu, stojí za kratší zmínku i další francouzské komunity. Touto mozaikou, i když neúplnou, chci ukázat, v jaké míře křesťanské komunity a hnutí původem z Francie ovlivnily podobu současného křesťanství po celém světě včetně České republiky.

Snad nejpopulárnější francouzskou komunitou je mužská ekumenická komunita v Taizé⁹¹, která dalekosáhle ovlivnila modlitební praxi, ekumenické sblížení, aktivizaci křesťanských společenství a mladých lidí a v neposlední řadě i hudební produkci, a to napříč všemi církvemi. Komunitu založil na konci 2. světové války bratr Roger s třemi dalšími bratry. Po několika letech se rozhodli přijmout celoživotní řádové sliby. Na přelomu padesátých a šedesátých let nacházel stále větší počet mladých lidí cestu do komunity, aby se účastnili

---

89 Autobiografická kniha amerického pastora Davida Wilkersona, ve které popisuje, jak veden Duchem svatým zvěstuje evangelium mladým pouličním gangsterům a narkomanům v New Yorku

90 <http://www.cho.cz/Charismaticka-obnova>; staženo 20.4.2018

91 <https://www.taize.fr/cs>; staženo 21.4.2018

týdenních duchovních setkání.⁹² Tento neutuchající zájem dramaticky změnil ráz společenství. Dominantní součástí modliteb se staly zpěvy se svým charakteristickým meditativním stylem.

Komunita Emmanuel vznikla kolem r. 1973 z modlitební skupiny charizmatické obnovy. Komunita se záhy rozšířila po celé Francii a dnes má kolem 12 000 členů ve více než 70 státech všech kontinentů. Členové komunity nežijí společně, setkávají se však jednou týdně v „maisonnées“ (po domech) k modlitbě chval a sdílení.⁹³ V České republice působí komunita od roku 1991 v Brněnské diecézi.

Další originálně francouzskou a dnes již mezinárodní komunitou je Archa založená v roce 1964 Jeanem Vanierem. Komunita postavená na křesťanských základech vytváří domov a životní program pro lidi s mentálním postižením, kteří žijí společně se zdravými lidmi a se svými asistenty.⁹⁴ Od svého vzniku v roce 1964, kdy Jean Vanier poprvé pozval dva postižené muže z ústavu do svého domu a založil společenství, vzniklo přes 150 podobných komunit v 37 zemích světa.

Zvláště aktivní v České republice je Komunita Chemin Neuf. Dnes sdružuje asi 2 000 členů ve více než 30 zemích světa. Jejími členové jsou manželské páry, rodiny, svobodní i v celibátu žijící sestry a bratři. V roce 1971 založil ve francouzském Lyonu mladý americký jezuita ovlivněný letniční zkušeností modlitební skupinu, jejímž návštěvníkem byl též Laurent Fabre, mladý francouzský jezuita, který o 2 roky později stál u zrodu vzniku sedmičlenné komunity, jež si za svoje sídlo vybrala dům v ulici Chemin Neuf.⁹⁵ Jezuitské kořeny zakladatele, charismaticky orientovaná zbožnost a kontakt

---

92 ROGER, *Láska*, s. 111

93 <http://www.emmanuel.cz/category/o-komunite/>; staženo 21.4.2018

94 <https://www.larche.org/>; staženo 21.4.2018

95 PRAT, *Komunitní život*, s. 20

s nekatolickými církvemi v podstatě určují základní charakter komunity dodnes.⁹⁶

Základními prvky komunitní spirituality jsou charismatická obnova s pneumatologickým zaměřením a ignaciánská spiritualita s christologickým zaměřením.⁹⁷ Letniční prvek se projevuje vědomým přijetím vedení Ducha svatého, každodenními chválami a spontánními modlitbami. Pravidelná modlitební setkání jsou jak místem pro posílení a oživení víry, tak pro evangelizaci lidí přicházejících zvenku. Ignaciánská tradice, spiritualita a pedagogika, se projevuje v pěstování osobní imaginativní modlitby na biblické texty a učení se rozlišování, v každodenní modlitbě i v několikadenních duchovních cvičeních jako Jericho, Jan Křtitel, Modlitba a půst, Kána a Anamnéza.⁹⁸

Komunita sama se označuje jako Katolická komunita s ekumenickým posláním. Ekumenismus je výrazným prvkem. Mezi členy a mezi podporovateli a širšími příznivci mohou být a jsou i členové nekatolických církví, na duchovní cvičení pro mladé i dospělé přijíždějí lidé z různých církví. V komunitním manifestu se píše: „Protože rozdělení křesťanů je největší překážkou evangelizace a protože věříme, že bude vyslyšena Kristova modlitba za jednotu: „aby všichni byli jedno, aby tak svět uvěřil“, nechceme déle čekat, a tak se společně – pravoslavní, protestanté, katolíci – vydáváme pokornou cestou sdíleného každodenního života.“⁹⁹

---

96 FIŠER, *Běžový svět*, s. 58

97 PRAT, *Komunitní život*, s. 21

98 <https://www.chemin-neuf.cz/cs/home/o-nas/nase-spiritualita>, staženo 8.6.2019

99 *Manifest*, s. 5

6. Komunita Blahoslavenství

6.1. Historie a současnost

V této a následující podkapitole čerpám z velké části z webových stránek Komunity¹⁰⁰, které jsou informačně velmi bohaté. Komunita byla založena v roce 1973 manžely Croissantovými pod názvem Komunita Lva z Judy a obětovaného Beránka. Gérard Croissant neboli bratr Efraim napsal o počátcích komunity knihu *Neskoré dažde*¹⁰¹, na kterou pak navázal knihou *Polia se už zláta*.¹⁰² Obě knihy nejsou tradičním historickým nebo deníkovým záznamem, ale připomínají svým stylem a dynamikou novozákonní Skutky apoštolů nebo z novějších knih již zmiňovanou *Dýku a kříž*, jsou spíše svědectvím o tom, jak Duch svatý vedl autora a lidi kolem něho k založení komunity, k prohlubování své víry, konverze od protestantství k římskému katolictví, zasvěcení se Panny Marii atpod.

Prvního uznání církevní autoritou se Komunitě dostalo roku 1979, kdy ji mons. Robert Coffy, arcibiskup v Albi, zřídil jako zbožné sdružení. Od roku 1991 nese název Komunita Blahoslavenství, aby byla ve světě, v němž již na mnoha místech působí, lépe identifikovatelná. Zároveň nový název vyjadřuje její rostoucí zájem o chudé a povolání Komunity žít v duchu Horského kázání.

V roce 2002 byly schváleny Stanovy Komunity Blahoslavenství jako soukromého sdružení křesťanů Papežskou radou pro laiky, což představuje pro Komunitu novou etapu v její historii, protože se stala Veřejným sdružením křesťanů papežského práva, od roku 2009 i diecézního práva.¹⁰³ Pro definitivní papežské uznání musela komunita upravit vnitřní struktury a vytvořit oddělenou správu a řízení pro tři životní stavy v rámci komunity (zasvěcení muži včetně kněží a jáhnů, zasvěcené ženy, laici a trvalí jáhni).

---

100 <https://www.blahoslavenstvi.cz/kdo-jsme>, staženo 8.6.2019

101 EFRAIM, brat, *Neskoré dažde*, Bratislava: Serafín, 1991

102 EFRAIM, brat, *Polia se už zláta*, Bratislava: Serafín, 1995

103 *Stanovy*, s. 3

Komunita má v současnosti asi 55 domů, především ve Francii, dále v západní a střední Evropě, v zemích blízkého východu, Africe, Jižní Americe, Severní Americe, Oceánii a v Asii.

V evropském prostředí je apoštolát zaměřen více na duchovní službu: organizování exercicií a duchovních obnov, práci s mladými, publikaci knih, službu v médiích, správu poutních míst. V Africe nebo na jiných kontinentech je služba spojena více se vzdělávací a rozvojovou aktivitou. Vnitřní život Komunity je ve všech domech sice stejný, ale apoštoláty se různí podle potřeb místní církve a kontextu, ve kterém se komunitní dům nachází. V České republice byla komunita založena v roce 1991. Vedle pravidelných kontaktů se vzdělávacím institutem ve Francii pěstuje komunita vztahy s nejbližšími komunitami na Slovensku a v Rakousku.

6.2. Struktura komunity

Příslušnost ke Komunitě Blahoslavenství je pro všechny její členy výrazem touhy radikálně se dát Bohu a vzájemně se podporovat právě onou osobní a komunitní radikalitou. Toto sebedarování se uskutečňuje různým způsobem, podle životních okolností a přijatého závazku.¹⁰⁴

Komunita sdružuje lidi tří stavů: laiky (svobodné, v manželství, trvalé jáhny), zasvěcené muže (včetně kněží, jáhnů a zasvěcených bratrů) a zasvěcené sestry. Na děti se nevztahují závazky rodičů, mohou si svobodně volit vlastní životní cestu.

Každý životní stav v Komunitě má své vlastní vedení. V domě má každá větev vyčleněný svůj prostor k bydlení, společnou kapli a prostory k práci, setkávání a službě. Za život domu a jeho službu odpovídá koordinátor domu, pod jehož vedením jsou členové všech stavů. Na čele celé Komunity

---

104 *Stanovy*, s. 8

Blahoslavenství je Prezident – muž nebo žena, který je volen Generálním shromážděním složeným ze zasvěcených členů Komunity. Prezidenta organizačně podporuje tzv. generální rada.

Žít v duchu spirituality komunity mohou i přidružení laičtí členové. Zavazují se k osobnímu životu modlitby, který je inspirován komunitní liturgií a též k aktivní spolupráci na poslání a službě komunity. Závazek je skládán na jeden rok a je vždy obnovitelný. Komunita poskytuje přidruženým členům, tzv. Přátelům Beránka, zázemí, pravidelnou formaci a příležitost ke službě. Jinými přidruženými členy jsou kněží v rámci diecéze, kteří chtějí pěstovat spiritualitu komunity v rámci své farnosti nebo místa působení. Opět, závazek je skládán na jeden rok a je vždy obnovitelný.

V případě zájmu je prvním krokem k začlenění se do komunity rok společné formace neboli stáž. Zájemce žije v domě, má podíl na modlitbě, práci a setkáních komunity a prochází intenzivní formací, která zájemce zasvěcuje do komunitní spirituality. Při vstupu do stáže si zájemce volí větev, do které chce vstoupit. Takle volba se může ještě během formace změnit. Na stáž navazuje rok až dva trvající postulát, během něhož se prohlubuje formace a rozlišování osobního povolání. V případě povolání k zasvěcenému životu následuje rok noviciátu a první sliby, které se opakují každý rok. Věčné sliby je možné skládat nejdříve po čtyřech letech. Pro členy laické větve následuje po postulátu tříletý čas probace, po jehož absolvování skládá zájemce trvalé závazky.

Formace kněží a zasvěcených probíhá ve Francii, kde má Komunita Blahoslavenství vlastní školu a semináře v rámci teologické fakulty. Učí se i francouzštině, která je komunikačním jazykem komunity po světě.

6.3. Komunita v Dolanech

V komunitě v Dolanech žije kolem 15 lidí, z toho dva kněží, jedna rodina, zasvěcené sestry a laici plus průběžně různí lidé, kteří chtějí strávit kratší nebo delší čas s komunitou.

Komunita se velmi angažuje v evangelizačních aktivitách v rámci regionu, případně na větších setkáních jako charismatická konference. Je jedním z iniciátorů tzv. Farních evangelizačních buněk¹⁰⁵ v regionu a celém Česku. Smyslem buněk je zakládání malých společenství v rámci farností, evangelizace věřících, aktivizace laiků a misie. Programem buněk je společná modlitba, svědectví, četba Bible a pastýřské slovo. Dalšími formami evangelizace jsou kurzy Alfa, duchovní cvičení a obnovy pro laiky, mládež či zasvěcené v prostorách komunity, dále sobotní duchovní odpoledne, osobní duchovní cvičení, několikadenní pobyty k seznámení se s komunitou, letní tábory a tzv. Školy života neboli dlouhodobé pobyty pro mladé lidi rozlišující své povolání.

Komunity ve světě se věnují činnostem dle svých možností a darů (sociální práce, publikační činnost, evangelizace, duchovní obnovy). Dolanská žije z vlastní práce (příspěvky na duchovní cvičení, dary farnosti, příspěvky od diecéze) a služby druhým. Práce v komunitě zahrnuje péči o dům a velkou zahradu, o členy komunity (příprava jídel, úklid), o farnost v Dolanech, pravidelné duchovní aktivity a program pro návštěvníky komunity a v regionu.

6.4. Spiritualita komunity

Zakládající zkušeností a jádrem charismatu společného života Komunity je letniční zkušenost a eschatologický rozměr. V letniční zkušenosti se projevuje vliv charismatické obnovy a pneumatologický rozměr víry, touha po naplnění Duchem svatým a odevzdanosti se jeho moci. A je to právě Duch svatý, který

---

105 www.evangelizacnibunky.cz, staženo 4.3.2018

v tomto posledním čase je poslán Bohem Otcem, aby uschopňoval svoji církev pro hlásání Božího království a jeho brzkého nastolení.¹⁰⁶

Tato iniciační zkušenost se projevuje ve stěžejních charismatech Komunity, kterými je život v Duchu, společenství životních stavů a apoštolské povolání. Život v Duchu naplňuje každý dle svých darů a dle svého životního povolání, ale základními směrovkami jsou snaha o ustavičnou modlitbu ve škole křesťanského Východu a vnitřní modlitbě ve škole Karmelu a učitelky sv. Terezie z Lisieux, pravidelný svátostný život, slavení liturgie jako připojení se k nebeské chvále, vroucí chvály a uplatňování charismat, zasvěcování se Panně Marii, připojení se k modlitbě lidu Izraele a přimlouvání se za uspíšení naplnění Božích plánů s ním a s národy a přimlouvání se za jednotu křesťanů.¹⁰⁷

Osobním i společným cílem členů komunity je blahoslavenství jako cesta svatosti v následování Krista, aby celý život byl proniknut blahoslavenstvími¹⁰⁸ a byl svědectvím radosti a naděje.¹⁰⁹

Intenzivní život s Bohem a ustavičná modlitba se projevují v každodenní eucharistii a liturgii a osobních a společných modlitbách, jež jsou závazkem pro všechny členy a jichž se bez vážných důvodů nelze neúčastnit. Každý den v poledne probíhá mše svatá jako zdroj a vrchol křesťanského života a výrazem společenství s Bohem a druhými. Každý se věnuje alespoň jednu hodinu denně osobní modlitbě, ideálně před Nejsvětější svátostí. Všichni zasvěcení členové se mají věnovat denní liturgii hodin, přičemž ranní chvály a nešpory a jedna modlitba uprostřed dne (hora media), zpravidla před obědem, jsou slaveny společně.

---

106 <https://www.blahoslavenstvi.cz/kdo-jsme>, staženo 8.6.2019

107 Stanovy, s. 7

108 Mt 5,1-12

109 Stanovy, s. 7

Spiritualita komunity je vůbec živena pravidelným svátostným životem a liturgií. Vrchol dne je kladen na slavení eucharistie. Velký důraz je pak dán také na svátost smíření.¹¹⁰

Pro osobní duchovní rozvoj slouží dále pravidelné silencium, lectio divina a duchovní ústraní neboli poušť. Zvláštní pozornosti se těší každotýdenní malé triduum jako doba ztišení, půstu, připomínky šabatu, specifických oficií a „výstupu k neděli“.¹¹¹

Výrazným prvkem spirituality je i připomínání si židovských kořenů a modlitby za Izrael, který je brán jako vyvolený národ, z něhož vzešel Mesiáš, a který je vnímán jako starší bratr ve víře v Hospodina. Tento prvek se silně projevuje i v liturgii komunity, k čemuž se dostanu později.

V rámci křesťanství se komunitě podařilo skloubit vícero fenoménů pocházejících z různých tradic. Komunita stojí v kontinuitě latinské a římsko-katolické tradice, od začátku byla v dialogu s institucionální církví, vnímala svoji podřízenost Svatému stolci a snažila se o právní uznání ze strany církve. Otevřenost jiným tradicím však komunita vnímá jako znamení pro národy.

Kromě již zmíněného setkání se s Izraelem integrovala komunita zejména pravoslavnou tradici, která se projevuje ve vnitřní modlitbě, využití i tvorbě ikon a především v liturgii. Zprostředkovaně lze mluvit i o inspiraci protestantským křesťanstvím. Někteří rodinní příslušníci, kteří byli u zrodu komunity, byly protestanté, než definitivně přijali římsko-katolické vyznání, a samotná charismatická obnova, která je dnes silnou součástí katolické církve, vzešla z amerického protestantského prostředí.

---

110 *Kniha života*, s. 21

111 *Kniha života*, s. 32

6.5. Komunitní liturgie a denní modlitba

Sama komunita vnímá liturgii jako předzvěst a zapojení se již teď do nebeské liturgie andělů, jako účast na vlastní službě Krista, kdy sám Kristus skrze lidi vzdává poctu Bohu a zpřítomňuje se, když církev zpívá a modlí se. Je předchutí liturgie nebeské a je průnikem posvátna do času a do prostoru, čímž dává účast na Boží věčnosti a nekonečnosti.¹¹²

Liturgie připomíná eschatologické směřování církve, způsob jejího slavení je spjat s povoláním komunity, která má proto zájem, aby liturgie byla krásná a důstojná, aby zpěvem připomínala, že Boží království je již zde.

Svůj liturgický výraz hledá komunita v kontinuitě latinské tradice, avšak se zřetelem na setkání s Izraelem a s křesťanským Východem. Komunitní a latinská tradice se takto obohacuje autentickým čerpáním z jiných ritů, ale zároveň se snaží dbát na to, aby nevznikala jakási všehochuť.¹¹³

6.5.1. Rytmus dne a týdne a liturgie hodin

Podobu a rytmus dne určuje liturgie hodin a eucharistie v jeho průběhu. Zpravidla se členové komunity scházejí ke společným ranním chválám, polední eucharistii, modlitbě uprostřed dne, nešporám a příležitostně i ke kompletáři. Vedle společných modliteb se členové věnují i osobní modlitbě v podobě adorace, lectio divina aj.

Rytmus a tempo týdne je určován směřováním a výstupem k neděli, což je vyjádřeno malým triduem. To začíná ve čtvrtek večer připomínkou Ježíšovy agonie v Getsemanech, po postní večeři se zpívá officium Getsemane a pak následuje celonoční adorace, na které se bratři a sestry střídají po hodině. Během pátku panuje v domě ticho, uklízí se a připomíná se Ježíšovo umučení. V pátek večer, kdy Ježíš již odpočívá v hrobě, vstupuje komunita do tajemství soboty.

---

112 *Knihy života*, s. 5

113 *Knihy života*, s. 21

Začátek šabatu připomíná dar stvoření, komunita se modlí s Izraelem a za Izrael a zaměřuje pozornost na Stvořitele, v němž je pravé odpočinutí.¹¹⁴ Sobotou provázejí tajemství Ježíšova hrobu a očekávání vzkříšení. Pro Komunitu se sice jedná o normální pracovní den, ale ten směřuje k večeru, kdy se koná slavnostní liturgie nešpor Vzkříšení inspirovaná byzantskou liturgií a následovaná slavnostní večeří, zpěvem a tancem, a proto je sobota věnovaná ideálně kontemplaci a studiu Písma. Neděle jako den Páně je vrcholem týdne orámovaným dvěma nešporami – sobotními nešporami Vzkříšení a večerními v neděli. Nedělní ranní eucharistii slaví Komunita společně s místní farností v kostele na znamení spojení s místní církví. V Komunitě je oslava osmého neboli prvního dne týdne zvláště dbáno na pečlivé slavení liturgie. Slavnostnost celého dne je podtrhnuta slavnostním jídlem i slavnostním oděním.¹¹⁵

6.5.2. Připomínka šabatu

Při psaní této podkapitoly jsem vycházel ze svých zkušeností, tj. návštěv a rozhovorů a jako základní prameny mi sloužily Komunitní zpěvník k Připomínce Šabatu¹¹⁶ a přednáška sestry Veroniky na CD.¹¹⁷

Duchovní spojení s Izraelem dodává Komunitě potřebnou kontinuitu a pevné ukotvení v základech její víry. Lze říci, že Komunita naplňuje ve své době přelomovou deklaraci koncilu z roku 1965 o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím, „... že lid Nového zákona je duchovně spjat s pokolením Abrahamovým“, že církev „obdržela zjevení Starého zákona prostřednictvím národa, s kterým Bůh ve svém nevýslovném milosrdenství uzavřel smlouvu“ a že „odchod vyvoleného národa ze země otroctví je tajemným

---

114 *Kniha života*, s. 22

115 BRÁCHA, *Nová hnutí*, s. 36

116 *Zpěvník k připomínce Šabatu*

117 BARÁTOVÁ, *Židovské kořeny*

předobrazem spásy církve“.¹¹⁸ I sám Ježíš, Panna Maria, apoštolové, první křesťanská společenství a prvotní křesťané čerpali z této liturgie, z jejích symbolů a jejích obřadů, z jejích ozvěn a jejích odmlk.¹¹⁹

Tradice připomínání si šabatu vznikla na začátku existence komunity. Jejím prvním dnem společného života byl právě pátek. První členové nově vznikajícího společenství se večer sešli, zapálili svíčky, požehnali chléb a víno modlili se za Izrael.¹²⁰ Viděli v tom prorocké znamení a rozhodli se u tohoto zvyku setrvat.

Komunitě nejde při připomínce šabatu či jiných židovských svátků o dodržování předpisů a jejich slavení či svěcení, ale o přidružení se k modlitbě a Izraele, o poznání duchovního odkazu Izraele a křesťanských kořenů, o spojení s židovským lidem jako vyvoleným národem, jehož vyvolení nebylo nikdy odvoláno,¹²¹ a především o naplnění všech těchto svátků a smlouvy mezi Bohem a člověkem a vykoupení celého stvoření v Ježíši Kristu.¹²²

Člověk byl stvořen pro šabat, pro nové stvoření, ale nedosáhl ho, ještě před tím ztratil Boží obraz v sobě, protože chtěl být jako Bůh. V židovství však byla stále přítomna myšlenka dojití člověka do sedmého dne, do Boží plnosti, šalomu, plné Boží přítomnosti.¹²³ Pro křesťany Kristova pascha představuje dovršení paschy Izraele, vyjití, které bylo započato exodem z Egypta, a je završeno Kristovým přejitím ze smrti k životu věčnému, na kterém mají i křesťané skrze křest účast.¹²⁴ Kristus je tedy oním sedmým dnem a šalomem samotným. Připomínka šabatu je tedy svým způsobem christocentrická, využívá modlitby a tradici zaslíbeného národa, z něhož vzešel Mesiáš jako naplnění

---

118 PAVEL, *Nostra aetate*, č. 4

119 DI SANTE, *Židovská modlitba*, s. 13

120 EFRAIM, *Neskoré dažde*, s. 25

121 *Knihy života*, s. 21

122 BARÁTOVÁ, *Židovské kořeny*, 4. Úvod do Připomínky Šabatu I.

123 BARÁTOVÁ, *Židovské kořeny*, 4. Úvod do Připomínky Šabatu I.

124 DVOŘÁKOVÁ, s. 70

oněch zaslíbení. Také eschatologické pnutí, které je příznačné pro dynamiku života Komunity Blahoslavenství, je jednou z vysvětlujících skutečností pro významné místo, jež v jejím životě zaujímá vztah k Izraeli.¹²⁵

Přestože v Novém zákoně zaznívá, i od Ježíše, především polemický tón vůči šabatu, jedná se o prorockou žalobu, jejímž cílem nebylo odstranit rituál, ale naopak obnovit jeho autenticitu.¹²⁶

Připomínka Šabatu není židovskou liturgií, je jí inspirovaná a přizpůsobená domácím potřebám Komunity a spojuje domácí a synagogální modlitby. Na začátku šabatového večera je obřad požehnání světla, od světla u ikony Panny Marie jsou ženami, tak jako na začátku šabatu v židovské domácnosti, zapáleny 2 hlavní svíce, šamor a zachor, a posléze všechny svíce v místnosti. Zapalování svící je i v prostředí Komunity úkolem žen. Stejně jako Panna Marie se rozhodla být nositelkou Světla – Ježíše, tak obecně žena je svou přirozeností uzpůsobena k tomu, aby byla nositelkou světla, ve vytváření tepla domova, tak i rození dětí.¹²⁷

Všechny písně a modlitby jsou během tohoto v hebrejštině. Komunitní zpěvník uvádí hebrejský a český text, hebrejský je v transkripci do latinky. Na úvod se zpívá hymnus Jedyd nefeš. Následuje zpěv žalmů. Začátky a konce žalmů – 96, 97 a 99 – jsou zpívány většinou společně, prostřední část je volná, každý zpívá nebo recituje ve vlastním tempu a rytmu neboli „jeden přes druhého“, což připomíná synagogální způsob modlitby. Žalm 98 se zpívá melodicky a společně celou dobu.

Na přivítání šabatu se zpívá hymnus Lecha dody, který je kompilací Proroků a žalmů, je pozdějšího data, vznikl až v 9. stol. Lecha dody tematizuje milostný

---

125 DVOŘÁKOVÁ, *Slavení*, s. 67

126 DI SANTE, *Židovská modlitba*, s. 19

127 BARÁTOVÁ, *Židovské kořeny*, 4. Úvod do Připomínky Šabatu II.

vztah a námluvy Krále a nevěsty. Šabat, stejně jako Tóra, jsou ženského rodu a zastupují Izrael jako nevěstu Hospodina.¹²⁸

Následuje zpěv modlitby Šema Izrael, kterou zpívají pouze muži, jako garanti rodiny i studia Tóry, a ve stoje. Pokračuje zpěv žalmu 23 neboli Mizmor le David, tedy Davidův zpěv. Během zpěvu žehnají otcové dětem položením ruky na hlavu na znamení toho, že lidé jsou požehnání od Boha, aby žehnali dalším lidem.

Spontánní modlitby se nacházejí na dvou místech. Po Šema Izrael následují modlitby chvál a po Mizmor le David modlitby díky. Na ně pak navazuje Avinu šebašaim čili modlitba Otče náš a Šalom Alechem, což je Hymnus k andělům.

Během večera se odehrávají dvě berachot neboli požehnání. První je požehnání světla na začátku večera zpívané ženami a druhé je požehnání vína a chleba mužem, zvaná kiduš, po Hymnu k andělům. Nejdříve se žehná víno, potom chleba.

Víno je v kidušovém kalichu a na talířku, který zadržuje přetečené víno z kalicha na znamení Božího požehnání, které vždy přetéká. Chleba je sváteční, jmenuje se kala, což znamená jak cop (chleba je spletený jako velká pletýnka ze dvou copů), tak i nevěsta. A zároveň dva coby symbolizují dvě desky zákona.

Se slovy šabat šalom pak putuje a dělí se chleba mezi stolovníky a upíjí se z kalicha.

Večeře má slavnostní charakter, ale stále je postní den, proto se nejí maso, ale nanejvýš ryba. Po večeři se připomínka zakončí společně písní z Knihy Přísloví 31,10-15 ešet chail, tedy o ženě statečné. Tu v židovské tradici zpívají muži ženám jako výraz vděčnosti, úcty a poděkování, v Komunitě všichni, a je primárně určena Panně Marii. Následuje šalom lach Mirjam, tedy Zdrávas Maria. Světla, která byla rozložena po stolech, se opět přinesou před ikonu Marie s vnitřní modlitbou za nějaký úmysl a vytvoří se z nich kříž. Na znamení toho,

---

128 BARÁTOVÁ, *Židovské kořeny*, 4. Úvod do Připomínky Šabatu II.

že Marie sice stála pod křížem Ježíše, ale s plnou důvěrou a nadějí v pokračování, což symbolizuje světlo svící, předznamenávají vzkříšení.

6.5.3. Sobotní ranní chvály

Každodenní i sobotní ranní chvály se drží z převážné části latinské tradice a pořádku římsko-katolického breviáře, přesto tam najdeme několik drobných úprav inspirované jinou tradicí.

Ranní chvály jsou celé zpívané, střídá se v nich společný zpěv lidu a předsedajícího.

Liturgie je otevřena invokací celebranta: „*Pane, otevři mé rty*“ a odpoví lidu: „*A má ústa tě budou chválit*“, na což hned navazuje antifona *Hospodin požehnal*, která je ještě dozvukem Připomínky šabatu z předešlého večera a zpívá o dokončení stvoření sedmého a odpočnutí Boha a zároveň tajemství Bílé soboty. V každodenní chválách se místo této antifony zpívá *Hymnus k Duchu svatému*.

Liturgie pokračuje delší částí, psalmodií, ve které se zpívají 2 vybrané oslavné žalmy a 1 starozákonní kantikum na text proroků, přičemž se lid a předsedající střídají.

Biblický text je jediným čteným nezpívaným výstupem, na které celebrant a poté i lid odpoví zpěvem antifony: „*Sláva ti, Pane, ty máš slova života věčného. Aleluja. Aleluja.*“

Pokračuje se společným zpěvem *Zachariášova kantika*. Na to navazuje hymnus *Nišmat kol chaj* (Duše všeho živého), tradiční v ranní židovské šabatové modlitbě, která je výzvou každému stvoření, aby velevalo a vzdávalo díky Hospodinu za jeho úžasné skutky tvořivé lásky.¹²⁹ V podání

---

¹²⁹ DI SANTE, *Židovská modlitba*, s. 176

Komunity je spojena ještě s tématem vykoupení a spasení, je tedy opět christocentrická.

V každodenních chválách se zpívá *18 požehnání* neboli Požehnaný jsi, Hospodine, které jsou inspirované židovskou modlitbou, ale s vlastními texty. Jedná se o modlitbu chvály Boha, opěvují se jeho vlastnosti a činy. Tato požehnání každý zpívá vlastním tempem, někdo recituje, jiný zpívá. Připomíná to synagogální způsob modlitby, kde se též jednotlivé hlasy překrývají.

Před závěrečnou předsednickou modlitbou zpívá lid modlitbu *Otče náš*. Ranní liturgii zakončuje zpěv k Panně Marii. Lid je propuštěn požehnáním a závěrečným dialogem „*Dobrořečme Pánu*“ a „*Bohudíky*“.

6.5.4. Nešpory vzkříšení

Liturgie nešpor vzkříšení čerpá z liturgického bohatství Východní církve, konkrétně byzantské liturgie.¹³⁰ Zatímco ostatní komunitní oficii drží strukturu latinskou a jsou doplněny o východní prvky, tyto nešpory jsou nejvíce ovlivněny pravoslavným ritem.

Kaple je slavnostně vyzdobena, před jednotlivými ikonami svítí světla. Kromě obvyklých ikon v kapli – ikona Bohorodičky, ikona Ježíše Krista, ikona Kříže a ikona svatého Josefa – je před oltářem ještě pro tento den instalována ikona Zmrtvýchvstalého Krista.¹³¹

Liturgie je dle východní tradice celá zpívaná.

Liturgii začíná celebrant znamením kříže se slovy: „*Velebeno buď království Otce i Syna i Ducha Svatého, nyní i vždycky a na věky věků.*“ A lid odpovídá: „*Amen.*“

---

130 DVOŘÁKOVÁ, *Slavení*, s. 69

131 BRÁCHA, *Nová hnutí*, s. 44

Následuje společně zpívaný *Tropar k Duchu Svatému*. Tropar je všeobecné označení pro rytmickou strofu. A různě se pojmenovává podle umístění a funkce (např. Stichira, Kathisma, Koinónikon).¹³²

Potom se zpívá *Trisagion*, neboli trojsvatý zpěv, velmi starý byzantský zpěv, snad až z 5. století z Konstantinopole, kdy byl zpíván při liturgických průvodech. Jde o antifonální žalm se stálým refrénem.¹³³ V této invokaci střídavě zpívá chór ze žalmu převzatý refrén: „*Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný*“ a předsedající oslavuje Svatou trojici. Při slovech „svatý“ se všichni křížují a mírně uklánějí na znamení úcty k Bohu. Úvod ukončuje *Kyrie eleison*, zpívaný sólo i chórově, oslavou Svaté Trojice předsedajícím a společným *Amen*.

Společný a radostný zpěvu *Žalmu 103* chválicího a oslavujícího Boha jako Stvořitele je zakončen oslavou Svaté Trojice a zpěvem *Aleluja*.

Pokračuje *Malá prosebná litanie*, kdy celebrant přednáší prosby, a lid odpovídá: „*Kyrie eleison, Kyrie eleison*.“ Během modlitby předsedajícího: „*Po vzoru přesvaté, přečisté, požehnané, slavné a stále panenské Matky Boží, Panny Marie, po vzoru všech svatých sami sebe navzájem odevzdejme, odevzdejme celý svůj život Kristu, našemu Bohu*“ všichni modlí se klaní směrem k ikoně Panny Marie, pak k ikonám svatých a k ikoně Krista.¹³⁴

Následuje Stichir vzkříšení, kdy, opět střídavě, chór zpívá antifonu *Kristus slavně z mrtvých vstal* a předsedající novozákonní kantikem. Stichir je druh troparu a je krátkou oslavnou písní.

Navazuje Lucernář, kdy druhý kněz v roli turiferáře přinese kadidlo a okuřuje předsedajícího, ten pak převezme kadidlo a okouří turiferáře, stůl

---

132 TAFT, *Stručné dějiny*, s. 85

133 TAFT, *Život z liturgie*, s. 234

134 BRÁCHA, *Nová hnutí*, s. 44

Páně, kříž nad svatostánkem, postupně všechny ikony, a nakonec prochází i lidem a okuřuje ho. Během této doby zpívá lid:

„Hospodine, volám k tobě, vyslyš mne, vyslyš mne, Hospodine. Hospodine, volám k tobě, vyslyš mne, slyš hlas modlitby mé, když k tobě volám, vyslyš mne, ó Hospodine. Má modlitba ať se před tebou vznáší jako kadidlo, mé zvednuté dlaně jako večerní oběť, vyslyš mne, ó Hospodine“,

což je prokládáno předsednickým zpěvem žalmu 141. *Lucernář* poté pokračuje několika dalšími slokami a závěrečnou doxologií.

Dalším zpěvem je *Světlo radostné (Phos Hilaron)*, starokřesťanský hymnus, opět z východní tradice, opěvující Krista jako světlo nestvořené.

Před čtením z Bible a po kázání je vyhrazen čas pro spontánní modlitby.

Čtení z Božího slova ohlášené celebrantem slovy: *„Hle, moudrost! Pozorně naslouchejme, Božímu slovu z ...“* Text z evangelia předsedající taky zpívá. Po čtení lid zpívá: *„Sláva tobě, Pane, první mezi vzkříšenými.“* Následuje zpívaná modlitba *Otče náš*. Potom je lid upozorněn slovy: *„Hle, moudrost!“* a předsedající je jiným zpěvákem požádán slovy: *„Otče, požehnej nám“* o požehnání. Načež je lid knězem požehnan s dřevěným křížem.

Následuje hymnus k Panně Marii *Tebe velebit* a radostný rychlý *Tropar vzkříšení*. Po troparu předsedající oznámí: *„Bratři a sestry, Ježíš Kristus vstal z mrtvých!“* a lid odpoví: *„Opravdu vstal z mrtvých!“* a navzájem se zdraví objetím a slovy: *„Pokoj vzkříšeného Pán s tebou!“* a zpěvem: *„Skutečně je zmrtvýchvstalý! Proč ho hledáte v podsvětí? On je živý, jak přislíbil! Aleluja!“*

Mezi vlastní specifická gesta Komunity, která mnohdy bývají součástí Nešpor vzkříšení, ale nejsou pravidlem, patří animovaná adorace po kázání (to vyplyne z aktuální atmosféry) a přímluvná modlitba ve dvojicích, kdy návštěvník může jít za některou z dvojic (ty jsou složeny z členů Komunity) a vyžádat si přímluvnou modlitbu za nějakým účelem.

Po Nešporách vzkříšení je společná slavnostní večeře. Ta je i příležitostí pro v Komunitě kruhový židovský tanec. Modlitba gesty a tancem vycházející z židovských kruhových tanců

7. Shrnutí Komunitní spirituality a liturgie

Komunita Blahoslavenství patří mezi nová hnutí zakotvená v českém křesťanském prostředí a mající důležitou evangelizační roli dovnitř církve i na vnější společnost. Komunita spravuje místní farnost, což ji umožňuje navazovat kontakty a snad i překonávat ostych, pokud by fungovala čistě jako komunita. Lidé navštěvují Komunitu, aby sdíleli víru a čerpali ze zdrojů víry do svých životů, a to vše prostřednictvím specifické spirituality Komunity, jež je však pevně zakotvena v římsko-katolické církvi, ať už skrze místní farnost a diecézi, tak skrze své řády a předpisy a uznání papeže na obecné církevní úrovni. Celosvětově vytvořila Komunita Blahoslavenství svébytnou síť v rámci římsko-katolické církve.

Komunita nabízí svým členům a návštěvníkům intimitu a hlubokou modlitbu, tedy to, co věřící často ve svých farnostech postrádají. Vyhovuje tak postmoderním individuálním požadavkům, kdy lidem mnohdy nestačí sdílená kulturní identita křesťanství a anonymní nedělní návštěva kostela, ale hledají porozumění, emoční pouta, častější interakci a společnou modlitbu, a to vše při zachování individuality.

Tomu všemu napomáhá společná denní modlitba v komunitní kapli. Pocitově působí kaple na návštěvníka velmi příjemně. Je relativně nová, obložená dřevem, vyzdobená ikonami a čerstvými květinami. Jen uzpůsobení sezení je tradiční, tj. židle rozestavěné v řadách za sebou, což bohužel nepodporuje komuniální ekleziologický přístup, jak by se mohlo u komunity čekat.

Větší část liturgie a denní modlitby je zpívaná, což na jedné straně podporuje pocit krásy z liturgie, ale na druhou stranu obtížnost melodií

nastavuje vysoký práh pro zapojení se do zpěvu a tím pro sdílení modlitby. Náročnost zpěvu odpovídá spíše mnišské tradici, kde místní častým opakováním mohou dosáhnout značné kvality, ale o to méně je to určeno pro občasné návštěvníky.

Velmi originálně vstupuje Komunita do židovské tradice slavení šabatu, která stála na počátku křesťanské liturgie a která shrnuje a symbolizuje všechny dary, jež byly Izraeli poskytnuty k jeho potěšení.¹³⁵ Komunita spojuje prvky šabatu patřící do domácnosti i do synagogy. Komunita využívá téměř všechny stěžejní domácí obřady šabatu a spojuje je do večerní připomínky: zažehnutí svíci ženami domu na začátku šabatu a požehnání chleba a vína zvané kiduš. Mezi dalšími převzatými prvky do Připomínky šabatu jsou žehnání otce dětem, zpěv šalom alechem nebo hymnus na manželku a matku z Přísloví. Jedním ze stěžejních prvků židovského šabatu chybějícího v Připomínce šabatu je obřad havdala, kterým se vyznačuje rozdíl mezi končícím šabatem a všedními dny. Havdala se skládá¹³⁶ ze čtyř krátkých požehnání, která se pronášejí nad pohárem vína, kořením a nad svíci, což jsou tři symboly a krásy a přeměňující moci šabatu. Komunita však nemá důvod zapojit havdalu, protože pro ně jako křesťany svátek nekončí, naopak sobotní večerem a nocí vstupují do tajemství vzkříšení.

Ze synagogální tradice napodobuje Komunita soubor žalmů a básnických skladeb kabalat šabat (přijetí šabatu). Zpívají se vybrané žalmy (92, 95-99 a další) a mystická píseň lecha dodi (Pojď, můj milý), jež oslavuje šabat jako nevěstu a královnu Izraele.¹³⁷ Ze synagogálních modliteb nebyla do

---

135 DI SANTE, *Židovská modlitba*, s. 147

136 DI SANTE, *Židovská modlitba*, s. 154

137 Tamtéž, s. 173

Připomínky šabatu převzata ranní modlitba nišmat kol chaj („Duše všeho živého), velmi starý oslavný hymnus, ale stala součástí sobotních ranních chval.

Mezi prvky nenáležícími vůbec do židovské slavnosti šabatu, synagogální ani domácí, jsou modlitby Avinu (Otče náš), Šalom lach Mirjam a Kavod (Sláva Otci).

Denní modlitba se drží struktury římského breviáře, je však doplněna o specifické prvky. Stěžejními modlitbami, kromě polední eucharistie, jsou ranní chvály a večerní nešpory. Vzhledem k velké úctě k Panně Marii v Komunitě jsou ranní i večerní modlitba zakončeny zpěvem k Panně Marii a modlitbou Zasvěcení Komunity Blahoslavenství Panně Marii. Ačkoli se Komunita v mnohém inspirovala v pravoslavném ritu, nepřevzala jeho prvek, že klíčové hymny, tj. benedictus se zpívá večer a magnificat ráno, ale zůstala u latinské tradice. Další zvláštností je modlitba 18 požehnání, dalo by se říct taková litanie k Hospodinu jako Stvořiteli, jejíž forma i způsob přednesu se odkazuje na synagogální židovskou modlitbu. Sobotní ranní chvály místo těchto 18 požehnání navazují s hymnem Nišmat kol chaj na Připomínku šabatu jako dne odpočinku a dokonání stvoření a pokřesťanšťují ji propojením s tématem vykoupení a spasení.

Unikátní denní modlitbou jsou bezpochyby sobotní nešpory vzkříšení. Vzhledem k tomu, že Komunita prožívá každý týden malé triduum, tedy velmi explicitně si připomíná velikonoční události s jejich vyvrcholením právě o sobotních nešporách, jde o velmi slavnostní okamžik. V životě a rytmu Komunity jsou nešpory vzkříšení vstupem do neděle. Nedělní eucharistie je pak vyvrcholením soužití Komunity s místní obcí. Na nešporách vzkříšení je nejpatrněji vidět pravoslavný vliv na denní modlitbu

Komunity. Nejde pouze o inspiraci, ale doslova převzetí mnoha prvků, zpěvů a modliteb, mezi nimi ústředního starokřesťanského hymnu Světlo radostné, dále využití různých troparů a trisagionu, kompletně zpívaná liturgie včetně evangelijního textu a modlitby Otče náš.

8. Závěr

Denní modlitba Komunity Blahoslavenství vykazuje postmoderní znaky, tak jak jsem je na začátku definoval.

Už samotná skutečnost soužití v komunitě posiluje v církvi vyznavačskou praxi na úkor bytí křesťanem z tradice. Členové i návštěvníci, ať už pravidelní či občasní, dávají najevo svým intenzivním přístupem a každodenním slavením denní modlitby, že pro víru se člověk musí rozhodnout nebo neustále rozhodovat. V Evropě, a zvláště v České republice je tento trend od lidové zvykové církve k vyznavačské zřetelný.

Návštěvníci mohou využít velké množství duchovních cvičení a animovaných programů po celý rok. Komunita tak poskytuje zázemí a prostor lidem, kteří hledají něco, co jim tradiční farní struktura neposkytuje, podporují jejich individuální přístup k náboženství. Užší i širší okruh lidí kolem Komunity přijíždí i z velké dálky, aby zde mohli sdílet svoji víru jim vyhovující formou spirituality. Lidé se zde tedy nesdružují díky geografické blízkosti, nýbrž díky spiritualitě.

Ekumenismus se v první řadě projevuje, že Komunita je otevřená pro všechny lidi, aniž by museli nutně být římskými katolíky. Ačkoli Komunita pevně stojí v římskokatolické tradici, jde vstříc ekumenismu a mezináboženskému dialogu, což se nejvíce projevuje právě v denní modlitbě, do níž zahrnují i Připomínku Šabatu. Ta sice nepochází z křesťanské tradice, ale je opakovaná každý týden a je nedílnou součástí rytmu a života Komunity.

Obsahově se Komunita mimo svoji římskokatolickou tradici inspirovala zejména v pravoslavné, respektive byzantské liturgii a v židovské modlitbě. Určitě se však nejedná o nějaký ústup z pozic. Prvky převzaté z pravoslavné tradice jsou často starokřesťanské a tím pádem stále katolické, ještě z období před schizmatem. A židovské modlitby jsou hluboce biblické, připomínající Boha jako Stvořitele, a navíc posunuté christocentrickým směrem. Zprostředkovaně můžeme mluvit i o vlivu protestantské tradice. Charismatická obnova jako jeden ze základních kamenů Komunitní spirituality přišla původně z prostředí severoamerického protestantismu.

Komunita naplňuje znaky postmoderního nového hnutí, které se s respektem ke své tradici aktivně otvírá i dalším, aniž by ztratilo svoji identitu. Tento liturgický ekumenismus, mezináboženský dialog a eklekticismus je originálním výhonkem postmoderní doby 2. půlky 20. století.

Seznam použité literatury

Primární literatura a zdroje

- *Bible. Překlad 21. století*, Praha: Biblion, 2001.
- *Christifideles laici. O povolání laiků v církvi*, Praha: Zvon, 1996
- *Deklarace o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím NOSTRA EATATE*,
http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_cs.html, staženo 3.6.2019
- *Denní modlitba církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007
- *Dokumenty 2. Vatikánského koncilu*, Knihovna pražské metropolitní kapituly
<http://kpmk.eu/index.php/siti-internet-vaticani/35-dokumenty-2-vatikanskeho-koncilu-cesky-a-latinsky>
- HIPPOLYT ŘÍMSKÝ, *Apoštolská tradice*, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2000
- *Christifidelis laici*, Praha: Zvon, 1994
- *Kniha života Komunity Blahoslavenství*
- *Liturgie dne s Komunitou Blahoslavenství. Ranní chvály. Nešpory. Kompletář*. [CD-ROM] Dolany: Komunita Blahoslavenství, 2008
- *Nešpory. Liturgie Komunity Blahoslavenství*
- *Nešpory Vzkříšení. Nedělní ranní chvály. Liturgie Komunity Blahoslavenství*
- *Ranní chvály. Liturgie Komunity Blahoslavenství*
- *Ranní chvály. Sobota. Liturgie Komunity Blahoslavenství*
- *Redemptoris missio*, Praha: Zvon, 1994

- *Slavnosti vzkříšení s Komunitou Blahoslavenství. Nešpory Vzkříšení. Nedělní ranní chvály.* [CD-ROM] Dolany: Komunita Blahoslavenství, 2008
- *Spisy apoštolských otců,* Praha: Kalich, 2004
- *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*
- *Zpěvník k Připomínce Šabatu*

Sekundární literatura

- ADAM, Adolf, *Liturgika. Křesťanská bohoslužba a její vývoj,* Praha: Vyšehrad, 2001
- BARÁTOVÁ, Veronika, *Židovské kořeny naší víry II. Seminář zaměřený na společná témata židovství a křesťanství.* [MP3] Dolany: Komunita Blahoslavenství, 2013
- BRÁCHA, Martin, *Nová hnutí a jejich liturgie se zaměřením na předvečer neděle,* vedoucí práce Radek Tichý, Praha: KTF UK, 2006
- BRZOBOHATÝ, Lukáš, *Nová katolická hnutí u nás,* in: Dingir, 2/2005
- DI SANTE, Carmine, *Židovská modlitba. K počátkům křesťanské liturgie,* Praha: OIKÚMENÉ, 1995
- DVOŘÁKOVÁ, Kristýna, *Slavení velikonočního tajemství v dnešní církvi a jeho židovské kořeny,* vedoucí práce Michael Špaček, Olomouc: UP CTF, 2011
- EFRAIM, brat, *Neskoré dažde,* Bratislava: Serafín, 1991
- FIŠER, Adam, *Běžový svět,* in: Dingir, 2/2005
- JONES, Cheslyn, WAINWRIGHT, Geoffrey, YARNOLD, Edward SJ, *The Study of Liturgy,* London: SPCK, 1978
- HOCKEN, Peter, *Strategie Ducha?,* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998

- HRADILEK, Pavel, *Bohoslužba jako cesta ke sblížení. Křesťanská liturgika*, Praha: Institut ekumenických studií, 2018
- KANTER, Rosabeth Moss, *Commitment and Community. Communes and Utopias in Sociological Perspectives*, Harvard: University Press, 1972
- KÜNG, Hans, *Malé dějiny katolické církve*, Brno: Barrister&Principal, 2005
- LYON, David, *Ježíš v Disneylandu*, Praha: Mladá fronta, 2002
- LYOTARD, Jean-Francois, *O postmodernismu. Postmoderno vysvětlované dětem. Postmoderní situace*, Praha: Filosofický ústav AV ČR, 1993
- MALINA, Bedřich, *Dějiny římského breviáře. Díl první*, Praha: Vyšehrad, 1939
- MARTIMORT, Aimé-Georges, *Handbuch der Liturgiewissenschaft II. Die übrigen Sakramente und Sakramentalien. Die Heiligung der Zeit*, Leipzig: St. Benno-Verlag, 1966
- MUCHA, Petr, *Fenomén nových komunit v církvi a příklady z Francie*, in: *Studia Theologica* 18, 2016, č. 4
- NEUNER, Peter, *Ekumenická teologie. Hledání jednoty křesťanských církví*, Praha: Vyšehrad, 2001
- NOSKA, Martin, *Nová hnutí v církvi a postmoderní spiritualita*, vedoucí práce Jan Lachman, Praha: UK ETF, 2007
- O'HALLORAN, James, *Církev jinak. Od základního společenství ke křesťanské obci*, Praha: Sít', 2006
- OPATRNÝ, Aleš, *Nová hnutí v církvi*, in: *Dingir*, 2/2005
- PARTRIDGE, Christopher (ed.), VOJTÍŠEK, Zdeněk (ed. českého vydání), *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*, Oxford: Lion Publishing, 2004

- PRAT, Alena, *Komunitní život rodin v Chemin Neuf z pohledu manželských párů*, vedoucí práce Mireia Ryšková, Praha: UK ETF, 2006
- ROGER Z TAIZÉ, Bratr, *Láska nad všechnu lásku. Prameny Taizé*, Brno: Cesta, 1990
- SECONDIN, Bruno, *Nová hnutí v církvi*, Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999
- SENN, Frank C., *Christian liturgy. Catholic and Evangelical*, Minneapolis: Fortress Press, 1997
- SLÍPKOVÁ, Kateřina, *Mezi tradicí a experimentem. Evangelické komunity v Německu – historie a současnost*, vedoucí diplomové práce Pavel Filipi, Praha: UK ETF, 2008
- ŠTAMPACH, Ivan O., *Ostrov vitality v církvi*, in: Dingir, 2/2005
- TAFT, Robert E., *Stručné dějiny byzantské liturgie*, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2011
- TAFT, *Život z liturgie. Tradice Východu i Západu*, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2008
- TICHÝ, Radek, *Liturgie hodin, její historické formy a možnosti slavení v současných českých farnostech* (diplomová práce), Praha: KTF UK, 2010
- VÁNĚ, Jan; *Komunita jako nová naděje? Náboženské (ne)institucionalizované komunity z pohledu sociologie náboženství*, Plzeň: ZU v Plzni, 2012
- VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Církev stále probouzená*, in: Dingir, 1/2019
- VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*, Praha: Beta Books, 2007
- VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Nová náboženská hnutí a děti*, in: Dingir, 4/2010

Webové stránky

- <https://www.chemin-neuf.de/de/>
- <http://www.blahoslavenstvi.cz/>
- www.evangelizacnibunky.cz/
- <https://www.taize.fr/cs/>
- <http://www.emmanuel.cz/category/o-komunita/>
- <https://www.larche.org/>

